

Rapport for Evaluering af
*Modelprojekt
Børn og Unge
i Bevægelse
på Bornholm*

Cand.scient. Ph.d. Jan Toftegaard Støckel

Indholdsfortegnelse:

1	RESUMÉ	3
2	INDLEDNING	8
3	MODELPROJEKTETS FORMÅL, OPSTART OG SUCCESKRITERIER	10
4	EVALUERINGENS FORMÅL OG METODE	11
5	RESULTATER AF DE GENNEMFØRTE UNDERSØGELSER	14
5.1	OMRÅDEBESKRIVELSER	14
5.2	OMRÅDE 1 - RØNNE	15
5.3	OMRÅDE 2 - HASLE	17
5.4	OMRÅDE 3 – KLEMENSKER	18
5.5	OMRÅDE 4 – ALLINGE/TEJN	20
5.6	OMRÅDE 5 - ØSTERLARS GUDHJEM.....	22
5.7	OMRÅDE 6 – SVANEKE	23
5.8	OMRÅDE 7 – BODILSKER	25
5.9	OPSAMLING PÅ LOKALOMRÅDERNES ARBEJDE MED BUBB-PROJEKTET	26
5.9.1	<i>Formel organisation og partnerskabsform</i>	26
5.9.2	<i>Lokalområdets vigtigste partnerskabserfaringer</i>	27
5.9.3	<i>Forankringsmuligheder</i>	27
6	RESULTATER AF SPØRGESKEMAUNDERSØGELSERNE OG INTERVIEWS	28
6.1	SPØRGESKEMAUNDERSØGELSENS GENNEMFØRELSE OG METODISKE OVERVEJELSER	28
6.2	SVARPROCENT.....	29
6.3	ALDER, KØN OG AKTIVITET	31
6.4	PROJEKTDELTAGERNES EGNE RELATIONER TIL IDRÆT	32
6.5	RESPONDENTERNES EGEN IDRÆTSDELTAGELSE	32
6.6	VIGTIGSTE KOMPETENCER FOR IGANGSÆTTEREN AF IDRÆT	33
6.6.1	<i>Underviserens formidling og kompetencer</i>	33
6.6.2	<i>Det mest betydningsfulde i børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter</i>	33
6.6.3	<i>Projektdeltagernes vigtigste funktion som formidler af idræt og lignende fysiske aktiviteter</i>	34
6.7	DE VOKSNES AKTIVITETER MED BØRNENE	36
6.8	AKTIVE FORMIDLERS IDRÆTSFAGLIGE BAGGRUND OG DELTAGELSE I KURSER	37
6.9	HVAD VIL BEDST FREMME BØRN OG UNGES FYSISKE AKTIVITET?.....	38
6.10	SAMARBEJDETS TÆTHED, KVALITET OG EFFEKTER.....	42
6.10.1	<i>Tæthed i samarbejdet</i>	42
6.10.2	<i>Kvaliteten i samarbejdet</i>	44
6.10.3	<i>Projektdeltagernes oplevelse af effekter</i>	46
6.11	PROJEKTDELTAGERNES TILFREDSHED MED FORSKELLIGE (ANDRE) PARTERS INDSATS.....	47
6.12	BUBB-PROJEKTETS FORANKRINGSMULIGHEDER	49
6.13	POSITIVE OG NEGATIVE ERFARINGER I FORBINDELSE MED PROJEKTET	51
6.13.1	<i>Overordnede synspunkter på projektdeltagelsen</i>	51
6.13.2	<i>Partnerskabsprocessen og forventninger til samarbejdspartnere</i>	52
6.13.3	<i>Projektdeltagelsens betydning for egen organisation og egen kunnen</i>	54
6.13.4	<i>Projektdeltagelsens betydning for etableringen af aktiviteter</i>	55
6.13.5	<i>Projektdeltagelsens betydning for børnene</i>	55
6.14	OPSAMLING PÅ SPØRGESKEMAUNDERSØGELSERNE OG INTERVIEWS	56
7	BILAG 1 – BESKRIVELSE AF MODELPROJEKT BUBB OG EVALUERINGEN	58

1 Resumé

I perioden 2003 til 2006 har Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Bornholm (BUBB)¹ haft til formål at fremme fysisk aktivitet for børn gennem udvikling af lokale partnerskaber mellem Bornholms Kommune og parter inden for skoler, SFO'er (skolefritidsordninger) og idrætsforeninger. Modelprojektet blev igangsat med støtte fra DGI, Kulturministeriet, Handicapidrættens Videnscenter, Dansk Handicapidrætsforbund og Bornholms Regionskommune med Elsebeth Holm Pedersen som koordinator, der imidlertid hurtigt blev afløst af Iris Kofod. I alt 8 lokalområder og i alt ca. 100 personer har deltaget i projektet, og nu hvor modelprojektet befinder sig i sidste afsluttende fase, er tiden kommet til at foretage en opsamling og evaluering af projektet og dets vigtigste erfaringer.

Som det er beskrevet i evalueringens indhold og metode tager nærværende rapport primært sigte på at belyse og analysere partnerskabernes etablering, udvikling og resultater, og det skal understreges, at evalueringens fokus er at belyse de organisatoriske processer omkring partnerskabsudvikling snarere end at beskrivelse de aktivitetsmæssige resultater og effekter på børnenes idrætsdeltagelse. Disse erfaringer er først og fremmest vigtige for de pågældende lokalområder, ligesom de også er interessante i forhold til at forstå muligheder og begrænsninger ved de specifikke partnerskabsmodeller, der har været anvendt. Set i et større perspektiv er resultaterne af interesse for andre, som ønsker at afprøve partnerskabsprojekter med lignende målgrupper.

På baggrund af modelprojektets fokusering på etablering af partnerskaber blev der opstillet forventninger til, at lokalområderne skulle udvikle samarbejdsrelationer for at fremme børn og unges fysiske aktivitet. Sidstnævnte forventede man skulle være synligt i foreningernes medlemstal efter projektperioden.

Da størstedelen af bornholmske børn mere eller mindre hyppigt møder idræt eller fysiske aktiviteter i pasningsordninger, i skoler eller gennem foreningstilbud, har man i modelprojektet især fokuseret på de børn, som enten har de dårligste betingelser og muligheder eller de børn, som er mindst

¹ Børn og unge i bevægelse på Bornholm er en del af en bredere ministeriel puljesatsning på børn og unges skole- og fritidsliv, der som idé er blevet udviklet i Kulturministeriet i 2002, men med DGI og udvalgte amter som samarbejdspartnere. Ved afslutningen af de enkelte BUB-projekter er det indskrevet som et krav, at der foretages afrapportering og evaluering til brug for en generel vidensopsamling.

motiverede for fysisk aktivitet. Da disse børnemålgrupper traditionelt er de vanskeligste at arbejde med og integrere i foreningslivet, er det en yderst vanskelig opgave at opnå succes med.

Helt overordnet kan det konstateres, at modelprojekt BUBB har været en overordentlig stor og vanskelig opgave for de involverede parter. Det skyldes ikke mindst, at fysisk aktivitet er påvirket af individuelle, kontekstuelle, organisatoriske og samfundsmæssige forhold, som i meget høj grad knytter sig til vaner og traditioner. I tillæg virker det som om modelprojektets diffuse succeskriterier, manglende styringsredskaber og udskiftningen af projektkoordinatoren har skabt forvirring og uklarhed om projektets retning og mål. Til sidst i dette resume skal vi se nærmere på, hvordan disse forhold har åbnet op for en løsere struktur og muligvis kastet nogle uventede fordele af sig, som handler om nye former for samarbejder og nye måder at organisere aktiviteter på.

Med undtagelse af et til to områder er det ikke lykkedes at etablere de ønskede partnerskaber, og derfor er partnerskabseffekterne til at overskue. Men hvis man på forhånd havde forventet, at modelprojektet ville sende idrætsforeninger og skoler/institutioner i armene på hinanden og føre til etableringen af partnerskaber - eller videre, at disse partnerskaber inden for projektperiodens 3 år ville være i stand til løse de meget komplekse og ressourcekrævende problemstillinger omkring fysisk inaktive børn og unge – ja så har man sandsynligvis overvurderet projektets dimensioner og rækkevidde.

Ved opstarten på projektet udtrykte såvel politikere som lokale ildsjæle stor begejstring for de nye ideer, men da projektkoordinatoren begyndte at invitere til dialogmøder i de forskellige lokalområder var begejstringen allerede mere afdæmpet. I flere tilfælde har man haft held til at involvere de 'rigtige' nøglepersoner i lokalområderne, der har kunnet binde projektet sammen, men der findes også områder, hvor det ganske enkelt ikke været muligt at finde personer med interesse for projektet.

I forbindelse med møderne blev der lagt op til, at lokalområdet kunne råde over ca. 30.000 kr., som kunne anvendes til at skabe faciliteter eller aktiviteter. Projektkoordinatoren beretter blandt andet om, hvor svært det var at få folk til at tænke i samarbejde og synergieffekter, når de i virkeligheden var mere optaget af at få andel i de økonomiske midler.

Selvom fordelene ved børns øgede fysiske aktivitetsniveau skulle være gode argumenter for institutioner og skolers deltagelse, så har der været betydelige indvendinger fra netop disse parter.

Der tales især om manglende tid til koordinering af aktiviteter, mangel på ansatte til at stå for aktiviteterne og dårlige, nedslidte eller få faciliteter. Selvom disse parter indvendinger om manglende tid, penge og faciliteter sandsynligvis er udtryk for helt reelle ressourceproblemer, så vidner møderne med deltagerområderne² i ligeså høj grad om skepsis i forhold til samarbejdsideen og svigtende engagement fra da ideen blev præsenteret til den skulle omsættes:

For det første, at de fagprofessionelle lærere og pædagoger ikke er vant til at tale sammen og, at man i endnu mindre grad har tradition for at tale med det frivillige foreningsliv. Og i de tilfælde, hvor man kender de andre parter, findes der ofte en lidt skeptisk eller kritisk holdning til hvad de andre kan, eller hvordan man forventer, de vil arbejde. Eksempelvis giver lærere og pædagoger ofte udtryk for, at man i foreninger tænker for lidt på 'det hele barn' eller, at man tænker for lidt i aktivitetsudvikling og for meget i konkurrence.

For det andet, at der har været mangel på omstillingsparathed og risikovillighed tilstede i forhold til at afprøve nye tiltag under nye rammer. Disse mangler er fx blevet tydeliggjort ved, at man har anvendt en beskyttelsesstrategi, hvor man kun i begrænset omfang har fulgt de anbefalinger som projektkoordinatoren har stillet i forhold til organiseringsform og samarbejdsproces. På tværs af de deltagende områder ses der et mønster af, at en eller flere parter har undladt at markere sig eller har gledet af på uønskede krav og forventninger fra samarbejdspartnerne. Det har været forskelligt fra område til område, hvor denne manglende involvering har været mest udpræget. Nogle steder har det været foreningslivet som ikke deltaget, mens det i andre områder har knebet med skolens eller SFO'en engagement. Fra skoleledere, lærere og institutionspersonalet lyder det bl.a. at man føler sig klemte eller ramte af kollegers stress, sygdom eller større strukturforandringer som fx skolelukning, nedskæringer, nye læringsmål, sammenfaldende udviklingsprojekter o. lign. En pædagog siger dette meget klart: "Man er ganske enkelt ikke interesseret i at påtage sig nye krævende arbejdsopgaver i en tid, hvor man føler sig udsat for ydre trusler".

Derfor synes det også rimeligt at konkludere, at der, for de fleste områders vedkommende, ikke har været tradition for samarbejde, og at man kun i lille grad har haft blik for potentialerne ved samarbejde.

² Der refereres her til mødedeltagernes respons afgivet under de to besøgsrunder, der er foretaget i forbindelse med evalueringen.

Undervejs i projektet er der imidlertid sket det, at man alligevel har mødtes om aktiviteter eller events, som fx det store fælles SFO-træf i Rønne. Her har man oplevet, hvordan børnene har nydt godt af de nye aktiviteter eller nye rammer, og dette har efterfølgende befordret mere dialog. Det er tvivlsomt om disse oplevelser på sigt vil føre til 'partnerskab', men der er imidlertid blevet præsenteret nogle vinduer til foreningslivet eller nye måder at tænke aktivitet på. I 6 ud af de 7 lokalområder har man fokuseret på at skabe mere fysisk aktivitet for alle børn, hvilket har fået den konsekvens at den oprindelige fokusering på de sårbare, idrætsusikre og handicappede børn er gledet i baggrunden.

Set i forhold til de overordnede forventninger til modelprojektet og DGI Bornholms involvering er det bemærkelsesværdigt, hvor fraværende idrætsforeningerne har været. Foreningerne begrundet deres fravalg af det aktive samarbejde med aktiviteternes tidsmæssige placering midt på eftermiddagen eller manglende trænerressourcer. Enkelte foreninger har yderligere givet udtryk for, at de har tilstrækkeligt med medlemmer og derfor ikke ser det som deres opgave at gøre mere. En forening udtrykker sig i den anledning meget pragmatisk: "Børnene kommer jo nok til os, hvis de ønsker at spille fodbold". I tillæg til de nævnte grunde giver en del foreninger udtryk for at de ikke har brug for det formaliserede partnerskab. De vil bare gerne dyrke idræt og give børnene de samme gode oplevelser som de selv har fået – men uden så meget snak. Foreningernes fravalg har betydet, at BUBB-projektet primært har udviklet sig til et projekt for skoler og SFO'ere. På trods af dette er der nogenlunde tilfredshed med tætheden, kvaliteten og effekterne af samarbejderne.

Som modelprojekt har BUBB tydeliggjort en række problemstillinger ved at skulle etablere samarbejde på tværs af privat/offentlige skel. Modelprojektets tilgang med at tage afsæt i lokale ressourcer og behov har naturligvis betydet, at de enkelte lokalområders resultater har varieret betydeligt og på sin vis afspejlet de lokale ressourcer. Selvom modelprojektet ikke har ført til den ventede etablering af partnerskaber, er der imidlertid kommet en del andre positive resultater. Disse positive resultater skyldes især den fleksibilitet som styregruppen og projektkoordinatorerne har udvist overfor de lokale områder. En strammere styring og krav om helt bestemte 'leverancer' havde sandsynligvis ført til et ophør af initiativer.

De positive resultater handler overordnet om, at mange forskellige aktiviteter og ideer er blevet understøttet til gavn for børn og unge.

- Der er blandt andet blevet gennemført konsulentbesøg fra Gerlev Legepark, hvor Lars Hazelton m.fl. har lavet kurser i gamle lege og ydet rådgivning i forhold til udvikling af eksisterende eller nye legeområder.

- To skoler har etableret voksenstyret leg i det store middagsfrikvarter. En lærer fra Svaneke skole har i flere sammenhænge formidlet viden om dette initiativ, og flere skoler har udtrykt interesse for ideen.
- Der er gennemført flere mindre aktivitetskurser i blandt andet kampsport og amerikansk fodbold til gavn for såvel foreninger som skoler/SFO'er.
- Der er opstillet såkaldte legekasser på en række skoler. Kasserne er enten hjemmelavede eller særligt indkøbte trækasser på hjul indeholdende legerekvisitter. At dømme ud fra rekvisitternes nedslidningshastighed kommer disse kasser til stor gavn i børnenes frikvarterer og som eftermiddagsunderholdning i SFO-regi.
- DGI's aktivitetstrailer har været udlånt til flere lokalområder med samme funktion som legekasserne.
- SFO-fællestræffet som blev afholdt i sensommeren 2006 med organisatorisk hjælp fra projektkoordinatoren, hvor SFO'ere fra hele øen var indbudt til en aktiv eftermiddag med opvisninger og workshops.
- I to lokalområder er der blevet etableret kidsvolleyhold som direkte følge af modelprojektet.

Opsummerende kan det fremhæves at modelprojekt BUBB gennem sit 3-årige arbejde har ført til at projektdeltagerne har opnået konkrete samarbejdserfaringer, hvor man i langt højere grad end tidligere har fået åbnet dørene til andre parter som har interesse i, eller arbejder med, børn.

Modelprojektet har i det 3 årige forløb primært befundet sig i en pionerfase, hvor det vigtigste, inden for de pågældende lokalområder, har været at skabe kendskab til hinanden på tværs af sektorerne skole, SFO og frivillige foreninger. Generelt har man haft mere blik for aktiviteterne end for samarbejde, hvilket delvist kan tilskrives den overordnede strukturering og organisering af BUBB-projektet, hvor der ikke har været specifikke krav om udvikling af partnerskabsaftaler eller nærmere præcisering af ansvar og pligter. Med dette udgangspunkt har partnerskaberne generelt taget karakter af løse, uforpligtende netværksrelationer som lejlighedsvis har samarbejdet om tilrettelæggelse af fysisk aktivitet for børn og unge.

Lokalområderne og de respektive parter har dermed taget de første skridt i en samarbejdsproces, hvor der både findes styrker, svagheder, trusler og muligheder. De vigtigste styrker består i, at man har fået etableret synlighed omkring børn og unges fysiske aktivitet og trivsel, og at man i løbet af projektperioden har fået identificeret de parter som har lyst til at samarbejde om børn/unge. Det må

karakteriseres som en vigtig svaghed, at de nuværende samarbejder i så høj grad baserer sig på meget få enkeltpersoner, og at man derfor risikerer, at aktiviteter og samarbejder, går til grunde, hvis en nøgleperson stopper. I forhold til partnerskabstanken er det en svaghed, at samarbejdet kun i så lille grad har formået at omfatte de frivillige idrætsforeninger på Bornholm. Til gengæld kan det også anskues som en styrke, at skoler og SFO i så vid udstrækning har vist interesse for projektet.

De vigtigste trusler mod den fortsatte udvikling af partnerskabet er, at de lokale tovholdere og kontaktpersoner mister engagementet eller lysten til at samarbejde. Projektdeltagere peger selv på at det vil være stærkt hæmmende for samarbejde hvis man både mister projektkoordination, økonomiske midler til aktiviteter samt mulighederne for kompetenceudvikling gennem gratis kurser. De forhold som her er nævnt som svagheder og trusler kan muligvis vendes til styrker og muligheder. Mulighederne for at videreføre partnerskaberne skal i høj grad kobles til et tidsperspektiv, hvor det mest gunstige vil være at foretage en snarlig opsamling på lokalområders status og behov. Hvis partnerskabet derimod overlades til at passe sig selv, må det forventes, at man i nogle områder vil køre videre, mens man i andre områder sandsynligvis vil køre videre for nedsats kraft eller stoppe helt.

2 Indledning

Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Bornholm er et treårigt udviklingsprojekt igangsat i 2004 af DGI Bornholm, Bornholms Regionskommune, Handicapidrættens Videnscenter og Dansk Handicapidrætsforbund. Projektet økonomi på 1.700.000 kr. består af 1.000.000 fra Kulturministeriet og 700.000 kr. fra DGI. I tillæg, og efter projektstart, er der yderligere bevilget 200.000 kr. fra Helsefonden og 60.000 fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Den samlede økonomi er projektet kan herfor opgøres til 1.960.000 kr.

Partnerskaber omkring børns fysiske aktiviteter er et særdeles aktuelt emne, der afprøves på en række forskellige måder landet over. Viden omkring samarbejdets organisering i lokalområderne kan derfor være værdifuld. Ikke kun for den videre udvikling af de lokale projekter på Bornholm, men også for andre områder, der overvejer at etablere nye samarbejdsformer. ”Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Bornholm” er et af mange modelprojekter, som tilstræber at inddrage offentlige-private partnerskaber. Denne ide har længe været udbredt, især i USA og England som har erfaringer med PPP (private-public-partnerships) gennem de seneste 3 årtier (Eilbert, 2003, Israel m.fl., 1998). I Danmark har partnerskabstankerne hidtil været tydeligst i forhold til frivillige sociale organisationer, paraplyorganisationer og interesseorganisationer (Hjære, 2005). Partnerskabsideen har således vundet større og større indpas, når det gælder offentlige

velfærdsområder og senest også ved, at der er betydelig interesse fra politisk og idrætspolitisk side for at øge samarbejdet mellem kommuner og idrætsforeninger.

Den overordnede antagelse bag etableringen af partnerskaber er, at et samarbejde kan medføre flere fordele, end hvis parterne arbejdede hver for sig. Dette er også rationalet bag ”Børn og Unge i Bevægelse”, hvor det antages, at kommunale institutioner i fællesskab med frivillige foreninger kan bidrage til at øge interessen for idræt og bevægelse blandt børn. Der er forskellige og flertydige opfattelser af, hvad der karakteriserer et partnerskab, og begrebet bruges på forskellig vis både i teori og praksis (Eilbert, 2003, Osborne 2000). Den nedenstående definition af begrebet er anvendt på det sociale område, men kan også benyttes som en generel definition af partnerskaber:

”Et partnerskab er et struktureret, forpligtende, gensidigt og dialogbaseret frivilligt samarbejde mellem organisationer fra forskellige sektorer, der ved at kombinere deres ressourcer og kompetencer arbejder sammen for at udvikle (nye) sociale aktiviteter” (Hjære, 2005: 12).

En underliggende antagelse er dermed, at partnerskabet bygger på to eller flere ligeværdige parter. Det betyder ikke nødvendigvis, at parterne bidrager lige meget, men at den ene part ikke kan være overordnet i forhold til de andre. Parterne bør dermed have lige stor indflydelse på de beslutninger, der træffes. En anden underliggende antagelse er, at der bør være et fælles formål. I praksis indgås partnerskabet ofte med udgangspunkt i de enkelte parter egeninteresse, men skal det være bæredygtigt, bør der udvikles et fælles formål samt en fælles forståelse af problemet og de enkelte organisationers rolle (Hjære, 2005).

Med disse antagelser omkring partnerskabsbegrebet i baghovedet er det interessant at se, hvordan samarbejdet fungerer i praksis ude i lokalområderne. I de fleste tilfælde er der etableret et samarbejde mellem en eller flere foreninger og SFO'en og/eller skolen. Samarbejdets styrke og karakter varierer dog mellem lokalområderne, og der kan derfor ikke bredt tales om egentlige partnerskaber. Alligevel er det interessant at belyse, hvordan samarbejdet er organiseret, samt hvad de enkelte parter bidrager med i samarbejdet.

Alle de ovenstående temaer er centrale i forhold til at forstå de potentialer og barrierer, der gør sig gældende i samarbejdet mellem den offentlige og den frivillige sektor. Derudover er temaerne relevante i forhold til den fremtidige forankring af projektet. Ud over at være beskrivende vil evalueringen også tilstræbe at belyse hvad der karakteriserer de enkelte partnerskaber og samarbejdsrelationer i lokalområderne. Det overordnede formål er at samle erfaringer fra processen

og den nuværende organisering, som kan bidrage til projekternes videre udvikling samt til etablering af lignende tiltag i andre lokalområder.

På et mere overordnet plan kan evalueringen bidrage til at belyse, hvordan der kan indgås partnerskaber mellem den offentlige og den frivillige sektor. Partnerskaber på det sundhedsmæssige område er stadig et relativt nyt fænomen, og den tidligere forskning på området er derfor af meget begrænset omfang. De forebyggelsesmæssige interesser i forhold til det bornholmske modelprojekt kan derfor være af stor interesse for såvel kommuner, institutioner og idrætsforeninger, der i fremtiden påtænker at involvere sig i partnerskaber.

En række personer har bidraget til tilblivelsen af denne evalueringsrapport. Projektleder Iris Kofod har været en stor hjælp i forbindelse med indsamlingen af skriftligt materiale samt etableringen af kontakt til interviewpersonerne ude i lokalområderne. Sidst men ikke mindst har der været god opbakning fra lokalområderne, hvor projektets voksne deltagere har været flinke til at deltage i interviews og spørgeskemaundersøgelser.

3 Modelprojektets formål, opstart og succeskriterier

Rationalet bag Kulturministeriets projektmidler til modelprojekterne "Børn og Unge i Bevægelse" (BUB) er, at kommuner, institutioner, skoler og idrætsforeninger, ved at indgå i partnerskaber, vil være i stand til at øge børn og unges fysiske aktivitet og generelle trivsel. I lighed med andre landsdele førte etableringen af disse projektmidler også til møder på Bornholm. De første møder om et muligt partnerskab og projektopstart fandt sted i september 2003 umiddelbart forud for ansøgning der tilgik Kulturministeriets udviklingspulje i oktober. De parter, som på daværende tidspunkt kom med positive interestetilkendegivelser, var blandt andet Bornholms Regionskommune, DGI og en række enkeltpersoner i såvel foreningslivet som i institutioner og skoler.

Som det fremgår af den oprindelige projektbeskrivelse, var det et udpræget ønske at BUBB skulle tage afsæt i de eksisterende strukturer, faciliteter og ressourcer. Denne decentraliserede partnerskabstilgang med blik for rummelighed og variation i målgrupper og fokus har fra starten betydet, at børnemålgrupperne har været bredere formuleret end til kun i streng forstand at omfatte *de idrætssvage børn*. Projektdeltagerne har bestået af en overordnet styregruppe med politikere og områderepræsentanter fra foreninger, skoler eller institutioner samt en række forskellige lokale områder med hver deres tilgang til projektet. Deltagerne har i forskelligt omfang været rekrutteret blandt lærere, pædagoger, pædagogmedhjælpere, halbestyrere, pedeller, foreningsformænd, trænere og instruktører, ansatte i den offentlige forvaltning samt øvrige frivillige.

4 Evalueringens formål og metode

I forbindelse med modelprojektet indgår Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund ved Syddansk Universitet som den eksterne og projektevaluerende enhed med en samlet økonomisk ramme på 150.000 kr.

Evalueringen formål kan inddeles i 4 opgaver:

1. En *beskrivelse* af de ideer, metoder og aktiviteter, som de lokale partnerskaber udvikler og afprøver.
2. En *beskrivelse* og en *evaluering* af partnerskabet og samarbejdet mellem skole, fritidsinstitution og foreninger.
3. Evalueringen skal bidrage til en udvikling af projektet på grundlag af den erfaringsopsamling og evaluering, der fortløbende foregår under projektets gennemførelse,
4. Der fremlægges en samlet forskningsbaseret evaluering af partnerskabet og aktiviteterne.

Add. 1. Hvilke metoder, aktiviteter og tiltag i øvrigt benytter de forskellige lokale partnerskaber sig af til at fremme leg, idræt og bevægelse?

Partnerskabet tager sigte på at udvikle og afprøve nye aktivitetsmuligheder. Evalueringen skal derfor belyse følgende spørgsmål:

- Hvilke organiserede tilbud om idræt og bevægelse for børn udvikles og oprettes i de 7 – 9 lokalområder under projektet?
- Hvilken udvikling af det fysiske miljø for børns fysiske aktiviteter sker der i de 7 lokalområder under projektet?

Der lægges særlig vægt på at beskrive ideer, metoder og aktiviteter, der tager sigte på at integrere handicappede og fysisk inaktive børn i idræt og fysiske aktiviteter.

Denne del af evalueringen er gennemført ved, at de lokale partnerskaber såvel tidligt som sent i forløbet har besvaret et spørgeskema (suppleret med interviews). Spørgeskemaet har i en forholdsvis tidlig fase af evalueringen givet oplysninger om aktivitetsmuligheder – såvel

organiserede tilbud som fysiske miljøer for selvorganiseret fysisk aktivitet – i lokalområderne. Efterfølgende har partnerskaber indberettet til projektkoordinatoren, hvilke aktiviteter mv., der tages initiativ til og gennemføres. Ved den afsluttende runde af interviews med alle de deltagende partnerskaber er de centrale aktører blevet spurgt om samarbejdet om metoder, aktiviteter og initiativer. Der er især fokuseret på informationer om aktiviteter og initiativer, der tager sigte på inaktive og marginaliserede børn. Denne del af evalueringen er primært beskrivende. Dvs. at der ikke foretages en egentlig analyse eller vurdering af de metoder og aktiviteter, der udvikles og gennemføres.

Add. 2. Hvordan lykkes det at etablere et partnerskab mellem den offentlige og den frivillige sektor om at skabe mere leg, idræt og bevægelse i børnenes hverdag?

Denne del af evalueringen beskriver først de forskellige typer af partnerskab. De centrale spørgsmål er her:

- Hvordan etableres samarbejdet mellem fritidsinstitution, skole og foreninger?
- Hvordan fungerer samarbejdet (såvel formelt som uformelt)?
- Hvordan ændres og udvikles samarbejdet under forløbet?
- Hvilke foreningsmodeller / typer indgår i et samarbejde med en fritidsinstitution, og hvilke udvikles af samarbejdet?

Evalueringen af partnerskabet belyser mulige potentialer og barrierer i samspillet mellem forening og fritidsinstitution. Denne del belyser følgende spørgsmål:

- Hvordan er samspillet mellem ”professionelle” og ”frivillige”?
- Hvordan er samspillet mellem en kommunal institutionskultur” og en frivillig foreningskultur?
- Hvordan er samspillet mellem en pædagogisk kultur og idrætskultur?

Endelig skal evalueringen under dette punkt belyse, hvilken betydning partnerskabets karakter har for udviklingen af flere og bedre muligheder for fysisk aktivitet for børn i lokalområdet og for ændringer i holdninger og adfærd hos de involverede voksne i forhold til børn og bevægelse. Mere konkret analyseres hvilken betydning karakteren af det eksisterende foreningsliv (typer af foreninger, aktiviteter de beskæftiger sig med, traditioner for at arbejde med børn, mv.) samt karakteren af partnerskabet har for:

- hvilke aktiviteter der udvikles under forløbet,
- hvilket fysisk miljø for børns idræt, leg og bevægelse, der udvikles under forløbet,
- samt pædagogers og instruktørers kvalifikationer i og holdninger til idræt, bevægelse og fysisk aktivitet for børn.

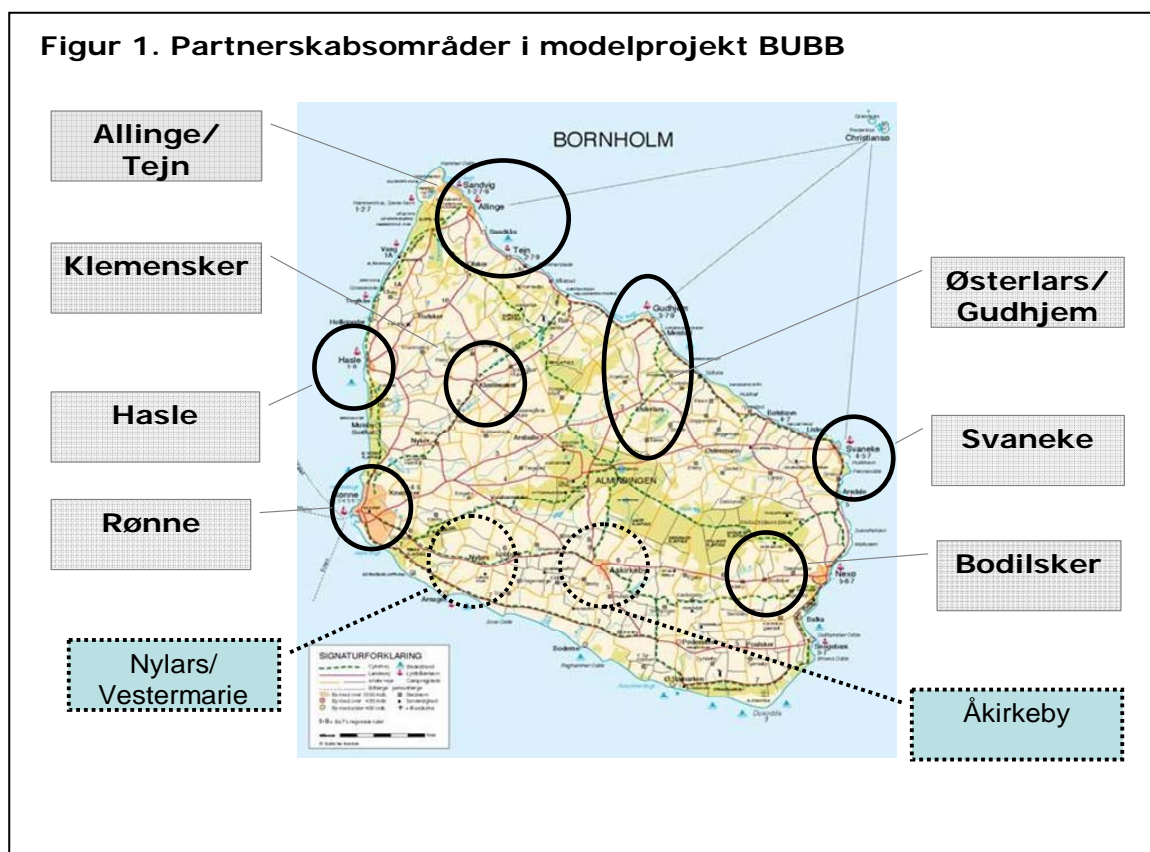
Oprindeligt blev det besluttet, at der i evalueringen skulle lægges særlig vægt på at beskrive og evaluere partnerskaber, der fokuserer på at integrere handicappede og fysisk inaktive børn. Imidlertid må evalueringen i praksis knytte sig tæt til hvad der reelt er foregået. Det er således ikke muligt at gøre så meget ud af evalueringen af partnerskaber, der fokuserer på at integrere handicappede og fysisk inaktive børn, fordi det ikke har været så centralt i projektet som oprindeligt tiltænkt.

5 Resultater af de gennemførte undersøgelser

5.1 Områdebeskrivelser

Som det fremgår af figur 2.1 er der i alt 7 områder, hvor man har arbejdet med modelprojektet. Områdernes geografiske placering dækker alle byområder med undtagelse af Nexø og Åkirkeby. I Nexø er det ikke lykkedes at etablere nye samarbejdsrelationer. Imidlertid er det lykkedes at få idrætsforening og skole til at samarbejde i Bodilsker, som ligger meget tæt på Nexø. I Åkirkeby har situationen været den, at man pga. begrænsede ressourcer valgte at prioritere deltagelsen i skolesport (organiseret under DIF) frem for deltagelsen i BUBB. Umiddelbart udenfor Rønne ligger Nylars og Vestermarie, som også har været forsøgt inddraget i modelprojektet, men uden at det dog har ført til nye partnerskaber eller decideret output ift børnene.

I Nyker har der ligeledes været ansatser til opstart af modelprojektet, men dette er imidlertid strandet på manglende organisatoriske og aktivitetsbærende ressourcer, før det kom i gang med bevægelsesaktiviteter.

5.2 Område 1 - Rønne

Formel organisering og partnerskabsform

Rønne er med 14.000 indbyggere Bornholms største by og samtidigt det største lokalområde mht. foreninger, institutioner og skoler. I Rønne har følgende parter deltaget: Østre Skoles SFO (Vildanden), Åvangsskolens SFO (Åstedet) og Privatskolens SFO samt en relativ bred vifte af idrætsforeninger. Oprindeligt var Søndermarksskolen også indbudt til at deltage, men man trak sig ud pga. transportudgifter og overlod derfor pladsen til Privatskolen. Foreningernes aktive involvering i projektet er primært kommet i stand via halbestyreren Jørn Lunds personlige kendskab og netværk. Som kontaktfremstiller har Jørn Lund formået at få idrætsforeningerne til på skift at deltage med deres aktiviteter i DGI-Hallen³, og som sådan har partnerskabet har været baseret på uformelle aftaler.

Søndermarksskolen har imidlertid taget initiativ til i højere grad at gøre brug af egen gymnastiksal men har vedvarende vist interesse for projektets ide og konsulenttilbud.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

Blandt de gennemførte aktiviteter kan nævnes discipliner som fx kampsport, trampolin, floorball, amerikansk fodbold, rulleskøjteløb, dans, atletik, badminton og orienteringsløb. Aktiviteterne er blevet gennemført med hjælp fra følgende foreninger: Idrætsklubben Viking (fodbold, håndbold, gymnastik, trampolin, floorball, jujitsu, atletik, bowling og petanque), Idrætsklubben RIK (fodbold, orienteringsløb, boksning, taekwondo, basketball, svømning), Knudsker IF (badminton, bordtennis, gymnastik, fodbold, volleyball, svømning, kroket), Rønne badminton og tennis Klub, Bornholm Raptors (amerikansk fodbold), Danseklubben 2000 (moderne dans, line dance, street dance) og Bornholms Rulle Skøjte Klub.

Foruden de fælles aktivitetsdage har der i august 2005 været afholdt skolernes idrætsdag i Rønne samt SFO-træf (alle SFO'ere indbudt) i 2006.

På Privatskolen har man således fået bevilget midler til etablering og udvikling af rollespil og besøg fra Idrætshistorisk Værksted (IHV). Med støtte fra RIK og DGI Bornholm er der etableret streetbasket tilbud på skolens asfaltområde som et forsøgsprojekt. Generelt har Privatskolen satset stærkt på udvikling af ude-områderne og fremstår med mange varierede legerum som bl.a. huler, hytter, klatresteder, siddesteder og boldbaner (i sand og på asfalt). Projektdeltagerne fra privatskolen har via interviews tilkendegivet, at selvom der er tale om et lille støttebeløb fra BUBB-

³ I et svarskrift til projektkoordinator Iris Kofod vedr. statusbeskrivelse pr. 1.oktober 2005, redegør Jørn Lund for hvilke foreninger han har indbudt til samarbejde, hvilke aktiviteter der er blevet gennemført og antallet af deltagende børn. Jørn Lunds svar indeholder desuden nyttig information og erfaringer fra arbejdet som 'lokalkoordinator'.

projektet, så har det haft stor betydning for deres engagement og drivkraft til at arbejde med projektet.

Østre Skole har deltaget i inspirationskursus vedr. legepatruljer og udtrykker ønske om opstart af dette. I tillæg har Østre Skole haft besøg af IHV og gennemført forbedringer af deres legeområder og faciliteter.

Lokalområdets vigtigste partnerskabserfaringer og forankringsmuligheder

Idet Jørn Lund har været den person, der har været det daglige bindeled mellem SFO'erne og foreningerne er det relevant at fremdrage de erfaringer, han har gjort sig ift. at etablere samarbejdsrelationer:

”Min opgave var at lave aftaler med instruktører fra diverse idrætter fra Rønne området, og derefter udarbejde en plan for perioden januar til juni 2005. På aktivitetsdagene har jeg været hjælper og igangsætter og i øvrigt sørget for fysisk velvære for børnene i form af vand under den ”krævende aktivitet” og kaffe til fremmødte pædagoger og interesserede forældre.”

I forhold til erfaringerne som brobygger skriver Jørn Lund:

”kontakten til de enkelte idrætsgrene skal ske direkte til instruktørerne, er min erfaring. Men selvfølgelig skal kontakten ske med opbakning fra idrætsforeningernes ledelse! Eksempelvis har jeg her efter sommerferien mailet direkte til foreningernes ledelse og bedt om tilbagemeldinger om aktiviteter på selvvalgte datoer. Tilbagemeldingerne sker kun i enkelte tilfælde. Hvis man derimod går direkte ud til de instruktører, som skal forestå aktiviteten, er der ingen problemer. Enkelte skal lige undersøge om de kan få fri fra arbejde, andre instruktører melder straks hvilken dato der passer dem bedst!”

Som det fremgår af disse erfaringer har der i Rønne været tale om et samarbejde, hvor foreningerne er blevet kontaktet på forskellige organisatoriske niveauer. I nogle tilfælde har opfordringen om deltagelse gået gennem foreningens bestyrelse, mens den i andre er gået direkte gennem de trænere, der har skullet forestå de praktiske aktiviteter. Denne tilgang har betydet at foreningerne er blevet aktivt inddraget og i forskellig grad har budt ind med aktivitetsforløb. Blandt de deltagende foreninger har der ikke været ytre ønske om udvidelse af den eksisterende ordning eller udvikling af særlige aktiviteter for børn. I løbet af projektperioden er der ikke udbetalt løn eller kompensationsbeløb til nogen af de deltagende instruktører. Det forventes at den nuværende aktivitetskoordinering fortsætter med Jørn Lund som bindeled mellem foreninger og SFO'ere.

I projektets slutfase er der på Privatskolen taget initiativ til at iværksætte et kidsvolley tilbud til alle byens piger. Indtil videre er organiseringen styret af Privatskolen, men aktiviteten rummer muligheder for etableringen af et partnerskab med andre skoler og eventuelt en eller flere idrætsforeninger. Basketballprojektet på Privatskolen forventes at fortsætte så længe RIK stiller med instruktører.

Opsummering

I lokalområde Rønne har der i projektperioden været gennemført en aktivitetskoordinering på tværs af de lokale idrætsforeninger omkring SFO-idræt som forventes at kunne videreføres uden yderligere omkostninger. I tillæg til dette samarbejde har de forskellige skoler og SFO'ere på forskellig vis sat fokus på fysisk aktivitet, ligesom der med Rønne som samlingssted har været afholdt Børnekulturdag for alle bornholmske SFO'ere. Blandt de deltagende SFO'ere er der fundet personer der har accepteret at stå for arrangementen af næste års Børnekulturdagen i Rønne.

5.3 Område 2 - Hasle

Formel organisering og partnerskabsform

I Hasle by er der ca. 1.750 indbyggere og der ligger centralt i byen en skole med tilhørende SFO 1 og SFO 2 (Klubben). I Hasle har man tilstræbt at organisere et samarbejde mellem Hasle Skoles SFO og Hasle IF, men dette er ikke blevet formaliseret eller konkretiseret.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

Der er ikke gennemført særlige bevægelsesaktiviteter for børnene i Hasle udover de aktiviteter man har gennemført i skoleidrætten og SFO-tiden.

Lokalområdets vigtigste partnerskaberfaringer og forankringsmuligheder

I det første år af modelprojektet var der fokus på etableringen af en skøjtebane/rulleskøjtebane med henblik på at byens foreningsløse børn havde en ny aktivitet at foretage sig i et trygt miljø. Imidlertid har det ikke været muligt at realisere ideen om denne bane. Da ideen om skøjtebanen blev forkastet skete det især med henvisning til vanskelighederne med den konkrete placering og de ekstra vedligeholdelsesudgifter som kommunen afslog at påtage sig.

I forhold til de konkrete samarbejdserfaringer har såvel de ansatte ved SFO'en som en repræsentant fra foreningen udtrykt, at der har været mangel på økonomiske ressourcer, og at dette har været anset som den vigtigste hindring for at man ikke har kunnet påtage sig initiativer.

Efterfølgende har man ytret ønske om anskaffelse af en airtrack samt et kursus i brugen af banen. Pga. den relativt høje anskaffelsespris har man imidlertid ikke kunnet købe airtracken for de afsatte midler. Ansøgninger om supplerende økonomiske midler er blevet imødekommet og det forventes, at dette indkøb kan have en gunstig indvirkning på aktivitetsniveauet hos lokalområdet børn.

Skolebestyrelsen for Hasle Skole har som et selvstændigt initiativ, der ligger udenfor BUBB-regi, vedtaget at udarbejde en handleplan for kost og bevægelse. Inden for projektperioden er skolebestyrelsen dog ikke kommet videre med planerne, da der undervejs er sket en fuldstændig udskiftning af skolebestyrelsen.

Skole- og SFO-personale har deltaget i kurser om henholdsvis skolegårdslege og inspirationskursus vedr. gamle lege arrangeret i samarbejde med Idræthistorisk Værksted.

Opsummering

Opsummerende kan det hermed konstateres, at der har været en række samtaler mellem forening og SFO, men også, at der ikke er etableret et formaliseret samarbejde. Inden for projektperioden har der ikke været igangsat særlige fysiske aktiviteter i forhold til børn og unge, der kan tilskrives deltagelsen i BUBB-projektet.

5.4 Område 3 – Klemensker

Formel organisering og partnerskabsform

Klemensker er en by med ca. 670 indbyggere. I byen ligger der en skole med tilhørende SFO. Klemensker Skole er en skole for såvel normalklasser som specialklasser. Specialklasserne omfatter børn og unge med særlige indlæringsvanskeligheder eller psykiske lidelser som autisme og Asperger. Fælles for specialklassebørnene er at deres behov ikke kan imødekommes på de eksisterende normalskoler, hvorfor de fragtes til fra hele øen. På baggrund af samtaler med skolens personale fremgår det, at specialklassebørnene ikke deltager i idrætsaktiviteter i deres hjemområder. Dette er imidlertid ikke blevet nærmere undersøgt. Ingen af de adspurgte foreninger som har deltaget i BUBB-projektet har imidlertid udbudt idræt for disse særlige børnemålgrupper eller havde planer om at gøre det.

I partnerskabsprojektet i Klemensker har der, som følge af deres særlige sammensætning af børn, fra starten været fokus på ”de ikke-idrætsvante børn, børn med indlæringsvanskeligheder, stillesiddende ’computerbørn’ og overvægtige”⁴

⁴ Jævnfør formulering i en folder der er blevet udleveret som forældreinformation i starten af projektet.

Etableringen af fysiske aktivitetstilbud i tilknytning til skole- og fritidstilbuddet har af ovenstående grunde været fulgt med særlig interesse fra såvel handicapdrætskonsulenten på Bornholm (tidl. Dorte Rønning Kure og senere Allan Hedegaard) som Handicapdrættens Videnscenter. Projektkoordinator Iris Kofod har i samarbejde med Dorte Rønning Kure, Vibeke Lund (Handicapdrættens videnscenter), Hanne Otte (Klemensker Skole) og SFO leder Helle Skov Olesen, tilstræbt et bredere lokalsamfundssamarbejde, der kunne inkludere Klemensker Skole og SFO, Bornholms Frie Idrætsskole + SFO, Nyker IF og Klemensker IF.

Formaliseringen af samarbejdet mellem Klemensker IF og SFO'en har som følge af den særlige målgruppe været igennem en række møder og vanskeligheder for at finde en passende samarbejdsform.

I udgangspunktet er K.I.F. en forening, der udbyder idræt af forskellig karakter til børn og voksne, men ikke med hensyntagen til særlige behov. Følgelig har foreningen haft betænkeligheder ved at gå i gang med opgaven, da man naturligvis var bekymret for, om man kunne magte opgaven, hvordan det evt. ville påvirke de øvrige aktiviteter, og om man kunne finde egnede personer som frivillige. Midt i processen med at formalisere samarbejdsrelationerne forsvandt såvel Hanne Otte som handicapdrætskonsulenten, hvilket betød et tilbageslag for partnerskabets udvikling.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

I praksis var det indledningsvis idrætslærer Hanne Otte, der med støtte fra Dorte Rønning Kure stod for en række praktiske undervisningssituationer i forhold til grundlæggende motorik, boldspil (rullebrædtbold, ballebold, rundbold, cricket) og mere oplevelsesprægede aktiviteter (idrætscross, brydekampe mm.). Disse foregik i skolens almindelige idrætstimer og siden hen i SFO-tiden. Hensigten var at specialklassebørnene på sigt skulle integreres ved at måtte invitere en ven med fra normalklassen. Imidlertid har dette været vanskeligt at praktisere, ligesom det ikke reelt er lykket at integrere disse specialmålgrupper i den eksisterende foreningsidræt. Dorte Rønning Kure; Hanne Otte og Vibeke Lund har af forskellige personlige og arbejdsmæssige årsager alle trukket sig ud af projektet og befinder sig andre steder i landet⁵.

På nuværende tidspunkt udmønter samarbejdet sig i et ugentligt idrætstilbud i SFO-tiden (kl. 13.30-14.30) for en mindre børnemålgruppe, som går under navnet Strabasserne (Her er SFO-leder Helle Skov Olsen tovholder). Bevægelsesaktiviteterne foregår i skolens gymnastiksal. Hvor dette tidligere skete med praktisk deltagelse af handicapdrætskonsulenten, så vægtes det fra den nye handicapdrætskonsulent højere at arbejde for at styrke det organisatoriske arbejde. I tillæg til de

⁵ Disse personer har ikke trukket sig ud af projektet pga. utilfredshed med partnerskabsarbejdet, men haft andre vigtige prioriteringer at gøre i forhold til arbejde og familie.

nævnte aktiviteter er der i Klemensker blevet anskaffet en aktivitetskasse med forskellige legeredskaber, bolde mm. som anvendes af såvel skolen som SFO'en.

Lokalrådets vigtigste partnerskaberfaringer og forankringsmuligheder

Hensigten med samarbejdet mellem skole, SFO, handicapdrætskonsulenten, Handicapdrættens Videnscenter og foreningen har været at opkvalificere såvel skolens lærere, SFO personalet og foreningsfolk til på sigt at kunne overtage gennemførelsen af de praktiske aktiviteter. Der er muligvis sket en form for opkvalificering, men dog ikke i en sådan grad, at det har medført ændrede aktivitetsudbud i foreningen. Især på foreningssiden har det været vanskeligt at finde trænere/instruktører med interesse og forudsætninger for dette arbejde.

Til gengæld har der været høj mødeaktivitet mellem især skole, SFO og konsulenter/koordinator, og der er lavet en række forløbsskemaer, ligesom møderne også har mundet ud i grundig information til forældre mm. Det forventes at det særlige idrætstilbud til specialklasser fortsætter efter modelprojektets ophør og at de etablerede aktivitetskasser vil blive vedligeholdt.

Skole- og SFO-personale har modtaget inspirationskursus vedr. gamle lege samt konsulentbistand fra Idrætshistorisk Værksted vedr. indretning af legeplads.

Opsummering

I Klemensker har partnerskabsprojektet været igennem en lang organiseringsproces, som har været båret af skolens og SFO'ens ønske om at etablere mere fysisk aktivitet for de mest udsatte børn. Foreningen har i denne proces haft svært ved at finde frivillige til at løse de konkrete opgaver med aktivitetsformidling. Det forventes at Strabasserne videreføres i nuværende form. Partnerskabets nuværende styrke består i et stort engagement hos 3 personer. Yderligere frafald i Klemensker kan, hvis ikke der rekrutteres flere frivillige, betyde afvikling af det nuværende aktivitetsniveau.

5.5 Område 4 – Allinge/Tejn

Formel organisering og partnerskabsform

På Bornholms nordøstlige kyst ligger byerne Allinge, Sandvig og Tejn indenfor kort geografisk afstand. I disse byområder er der ca. 2.700 indbyggere.

Allinge Sandvig og Tejn fungerer i projektet som ét stort lokalområde. I øjeblikket indgår Allinge Sandvig Skole og SFO i et samarbejde med NH Volley om aktiviteten kidsvolley. Dette initiativ er især synonymt med skolepedel Peter Kure, der i en årrække har fungeret som aktiv træner i NH Volley. Det er således primært Peter, der fungerer som bindeled mellem skole, SFO og forening. I

tillæg til Peter, har der fra skolens side været udtrykt interesse for projektet i forbindelse med såvel opstartsprocessen som undervejs i projektet.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

Der er i foreningsregi blevet udbudt kidsvolley efter sfo-tiden, med særlig fokus på SFO-børnene.

Lokalområdets vigtigste partnerskabserfaringer og forankringsmuligheder

Selvom der fra skolen har været vist projektet stor interesse, så har denne interesse imidlertid ikke medført nogen særlig prioritering fra skolens side. Det er især to af skolens idrætslærere, der har fungeret som kontaktpersoner og iværksættere og bidraget til, sammen med Peter Kure, at organisere aktivitetstilbuddene. Der er foretaget forankring af kidsvolley-tilbudet som allerede kører godt i NH Volley regi.

På spørgsmålet om, hvad der virker hæmmende for projektet og helt konkret, hvad der reducerer deres lyst til at tage flere initiativer og eksempelvis indgå partnerskaber med idrætsforeninger eller etablere legepatruljer, fremhæver de involverede, at de omkring projektstarten netop havde været igennem en opslidende proces omkring skolelukning, og at de, selv om skolen ikke blev lukket, har følt sig usikre på organisation og handlemuligheder⁶. I forhold til handlemuligheder, så ser man kritisk på, at man fra skolens side på den ene side tilkendegiver, at projektet er en rigtig god ide, som skolen gerne vil være med på, samtidigt med at det ikke er muligt at finde midler til gøre noget for. Der savnes konkret økonomi til køb af faciliteter og frikøb af kontaktpersonernes tid (med henblik på organisering og koordinering af aktiviteter og samarbejde).

Under interviewet giver en af lærerne også udtryk for, at vedkommende gerne ville yde en større indsats, hvis indsatsen i højere grad blev værdsat fra skolens side. Den manglende anerkendelse må derfor fremhæves som et vigtigt element for at befordre mere aktivitet. Dette må især formodes at være gældende, når det handler om udvikling af aktiviteter, som skal forbinde skole og fritid. Dette befinder sig, jf. denne lærer, i en gråzone, hvor det fra skolens side forventes at tingene sker for egen regning. Der peges på, at det i fremtiden er en uholdbar løsning, som betyder, at skolen må foretage en skarpere prioritering af, om man vil være med eller ej. Alternativet er, at det går ud over lærernes øvrige arbejdsopgaver som forældresamarbejde eller almindelige timeforberedelser.

Opsummering

I Allinge, Sandvig og Tejn har samarbejdet bestået i på den ene side at opmuntre en mindre gruppe børn til idrætsdeltagelse og på den anden side organisere et kidsvolleytilbud i foreningsregi. Siden etableringen af foreningstilbudet har det ikke været muligt at registrere yderligere initiativer. Det

⁶ På linket: <http://193.89.230.8/skoleborn/bruger/vis.asp?which=786> behandles skolelukningsdebatten i nærmere detaljer og det er denne debat og proces, interviewpersonen henviser til.

forventes at kidsvolley fortsætter som et tilbud i NH, hvor også fremover vil tilbyde SFO-børnene at prøve aktiviteten. NH Volley har haft direkte og målbart udbytte af samarbejdet idet klubben har formået at starte en kidsafdeling. I forhold til modelprojektet består en del af succeshistorien i at klubbens nye medlemmer i overvejende grad består af børn, der ikke tidligere var idrætsforeningsaktive.

5.6 Område 5 - Østerlars Gudhjem

Formel organisering og partnerskabsform

Østerlars og Gudhjem udgør tilsammen et lokalområde med i alt ca. 1.000 indbyggere. En del af børnene i Østerlars Skole og SFO er bosiddende i Gudhjem, hvorfor dette naturligt binder områderne sammen. Lokalområdets samarbejde er etableret mellem Østerlars Skole + SFO og Østerlars Boldklub. Lokalområdets kontaktperson er SFO-leder ved Østerlars SFO, og er på mange områder stærkt medvirkende til igangsætning af aktiviteter, udvikling af legeredskaber/legeplads, pædagogisk involvering i børns leg og etableringen af en nærmere samarbejdsrelation med boldklubben. SFO'en ligger, som mange andre SFO'ere, i nær tilknytning til skolen. Det særlige ved SFO'en i Østerlars er imidlertid, at den sammen med skolen råder over et meget stort grønt område med fodboldbaner, læhegn og legeområder. Dertil kommer en stor gymnastiksal, egen indhegnet legeplads samt en stor delelegeplads i skolegården.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

I forbindelse med evaluators besøg på Østerlars Skole har det været tydeligt, at de mange faciliteter og satsningen på gode tidssvarende legeredskaber (aktivitetskasser med spændende legemuligheder og rulleskøjter) har central betydning for børnenes aktivitetsniveau. Skolefritidsordningen er ligeledes blevet til et sted, hvor det ikke er til diskussion, om børnene skal ud, og om de skal være aktive. Det er blevet gjort til en integreret del af hverdagen, hvor de fleste børn foretrækker at komme ud at lege. Som en subjektiv betragtning fra evaluators side vil jeg fremhæve, at det i høj grad er lederens indstilling og egen kropslige pondus, der ser ud til at virke fremmende på SFO'ens aktivitetsniveau. Under et med interview fremhæver SFO-lederen, at han jo kender alle børnene og deres forældre ret godt og derfor ved, hvem der kan have problemer derhjemme og måske savner opbakning til at være fysisk aktive. Dette forsøger han derfor at imødegå ved at tage direkte kontakt til forældrene og direkte bede dem om at forholde sig til problemerne. Resultatet af denne tilgang er, som han selv fremhæver, at visse forældre måske indledningsvis har følt sig lidt krænket af konfrontationen, men at disse på sigt har reageret forbavsende positivt. Derfor fremhæves det af

lederen, at det er svært at få øje på børn, som er overvægtige og inaktive, men det er jo heller ikke alle, der går i SFO...

Lokalområdet vigtigste partnerskaber og forankringsmuligheder

I forhold til samarbejdet med ØB, så har aktiviteterne fungeret med kortere forløb, hvor temaet primært har været kendte boldspil. SFO'en har i tillæg gennemført en række ekstra aktiviteter, som egentlig ikke har noget med BUBB-projektet at gøre, men som måske er en konsekvens af den øgede fokus på mere fysisk aktivitet for børn. Det kan også fremhæves at denne øgede fokusering på krop og bevægelse har fået betydning for rekrutteringen af pædagoger, hvor man i højere grad nu tilstræber at ansætte personer med kvalifikationer der kan dække områderne musik, drama og idræt.

Opsummering

I Østerlars/Gudhjem er partnerskabsprojektet blevet udviklet som et uformelt samarbejde, hvor Østerlars Boldklub lejlighedsvis stiller sig til rådighed med at gennemføre konkrete fysisk aktiviteter i SFO-tiden. Det fremhæves af partnerne fra SFO'en og ØB, at det har været vigtigt for dem, at der blev skabt naturlige overgange for børnenes videre færdsel i foreningen. Samarbejdsrelationerne forventes at blive videreført på et lignende niveau i det kommende år.

5.7 Område 6 – Svaneke

Formel organisering og partnerskabsform

I Svaneke har BUBB-projektet primært været et skoleanliggende, hvor 2 af skolens lærere har påtaget sig at udvikle legefrikvarterer for skoleelever i 0.-9. klasse samt taget initiativ til 2 årlige legeudvekslingsdage med Sydgården, som er en integreret børnehave og fritidsordning. I forlængelse af den øgede fokus på børns fysiske aktivitet er der i skoleregi blevet foretaget en undersøgelse af, hvad børnene gerne ville foretage sig af fysiske aktiviteter udover de eksisterende idrætter i området. Resultaterne viste, at der var basis for et kidsvolley tilbud. Dette er blevet igangsat med hjælp fra de 2 lærere fra Svaneke skole, Jesper Jørgensen og Betina Carlsen. Idet Betina Carlsen er med i SIGI (Svaneke-Ibsker Gymnastik- og Idrætsforening), er det lykkedes at skaffe haltid, mens Jesper Jørgensen og nogle drenge på 9. klasse har været ansvarlige for gennemførelsen af aktiviteten kidsvolley.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

Projektet med det daglige legefrikvarter (30 min.) for alle børn i 0.-9. klasse blev igangsat i skoleåret 2005/2006 og har kørt siden da. Børnene kan frit deltage i de lege som lærerne igangsætter. Det foregår enten ude eller inde afhængig af årstiden.

Der har i skoleåret 2005/2006 været gennemført 2 legeudvekslingsdage med en indendørs og en udendørs legedag. Svaneke skole har også indført en ekstra idrætstime i indskoling (til og med 4 klassetrin). På skolen har ligeledes arbejdet med goalball og på baggrund af den store elevinteresse forsøger man i samarbejde med handicapidrætten på Bornholm at udvikle dette til et mere vedvarende tilbud.

Lokalområdets vigtigste partnerskabserfaringer og forankringsmuligheder

Set i relation til partnerskabsideen foreligger der i Svaneke ikke konkrete planer om øget samarbejde med hverken SIGI eller andre lokalt tilhørende (idræts)foreninger. Undervejs er der imidlertid udviklet et løst samarbejde med SIGI, som alene vedrører adgangen til haltid. Samarbejdet er kommet i stand på den baggrund, at der af idrætslærerne på skolen er blevet foretaget en brugerundersøgelse blandt eleverne, som har ønsket en ny aktivitet ud over de eksisterende foreningsidrætter. Det har betydet at kidsvolley er blevet til ved at 9.klasses elever har meldt sig som 'trænere' og med Jesper Jørgensen som støtteperson. SIGI's interesse for kidsvolleyprojektet har været meget begrænset, da man dels ikke havde trænere til projektet og dels ikke havde særlig interesse i dette initiativ.

I tillæg til de nævnte aktiviteter har der foregået en omfattende planlægningsproces, hvor skolen ved hjælp af egne og eksterne midler har kunnet øge fokuseringen på fysisk aktivitet. Disse processer har udmøntet sig i flere mindre undersøgelser blandt eleverne i forhold til såvel idrætsønsker, aktivitetsniveau og BMI-niveau⁷. I skoleregi er der yderligere skabt en lang række ideer for kommende initiativer omkring udviklingen af legepatruljer, udvikling af hjemmeside og ideformidling til andre skoler. Svaneke Skole har taget initiativ til at sikre legefrikvarterets fortsatte eksistens ved at skrive det ind i skolens værdigrundlag og virksomhedsplan.

Opsummering

I Svaneke har der ikke været etableret formelle samarbejder mellem skole, SFO eller foreningsliv. Dog findes der en uformel aftale med Sydgården (integreret institution) med 2 årlige legeudvekslingsdage. Skolen har ønsket at samarbejde med SIGI om etableringen af et kidsvolleytilbud, men indtil videre sker dette med skolens lærer og elever som trænere og uden foreningens involvering. På skolen har man organiseret voksenstyret skolegårdsleg for alle elever

⁷ Der henvises endvidere til Svaneke Skoles idrætsprojekter på hjemmesidens adresse: www.brk.dk/svanekeskole

og det forventes at dette på sigt skal føre til at der uddannes legepatruljer som kan overtage lærernes opgave.

5.8 Område 7 – Bodilsker

Formel organisering og partnerskabsform

Bodilsker er relativt lille lokalområde beliggende vest for Nexø. Lokalområdet minder i høj grad om Østerlars, idet det lokalområdets omdrejningspunkt består af skole/SFO som ligger på landet. I modsætning til Østerlars hvor børnene også kommer fra Gudhjem, der er den nærmeste større by, så kommer børnene i Bodilsker ikke fra Nexø, men i højere grad fra omkringliggende landområder. I Bodilsker har BUBB-projektet bestået af et samarbejde mellem Bodilsker Skole og Bodilsker Idrætsforening.

Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden

Fra starten af projektet har ideen været at tilbyde gymnastik for børn i overgangen mellem skoletid og fritid. I øjeblikket foregår der således spring/rytmegymnastik tirsdage fra 14-15.30. Der er startet springhold under ledelse af Jens (lærer på Bodilsker skole) og 2 piger fra sidste år (6.og 8. klasse). Målgruppen er 4.-6. klasse elever, hvor såvel øvede som uøvede opmuntres til at deltage.

Lokalområdets vigtigste partnerskabserfaringer og forankringsmuligheder

Som det også synes at være tilfældet i mange andre lokalområder på Bornholm er idrætsforeningerne tilbageholdende med at byde ind i forhold til mulige aktivitetssamarbejder. Det har derfor den tilsyneladende konsekvens, at skolen bliver det naturlige omdrejningspunkt for igangsætningen af nye aktiviteter. I forbindelse med BUBB-projektet fortæller man i Bodilsker således også om bordtennis som en ny aktivitet. Men som antydnet, så er bordtennis ikke knyttet til nogen forening eller eksterne samarbejdspartnere, men vil derimod blive et skoleinitiativ.

Tovholderen i Bodilsker peger selv på vigtigheden af at tidligere elever bliver hjælpetrænere og senere eneansvarlige af gymnastikholdet/ene og at tovholderen dermed kan frigøres til andre koordinerende formål.

I forhold til Bodilsker som lokalområde er der flere interessante problemstillinger. For det første er der tale om en lille, og derfor relativ følsom model. Der skal ikke ske ret stort personfratag på lærer- eller elevside før aktiviteten risikerer at ophører. Dertil kommer at der synes at være akut mangel på ressourcer til at iværksætte nye aktiviteter og økonomi til anskaffelse af faciliteter, men også økonomi til koordinering og udvikling. For det tredje synes det at stå klart, at de omkringliggende idrætsforeninger kun har meget begrænset interesse i Bodilsker Skole/SFO,

hvilket delvist kan forklares ved skolens placering og faciliteternes beskaffenhed. Skolen er beliggende i et ikke-bynært område og derfor med en række transportproblemer til følge. Det gælder dels for skoleeleverne, men også for foreningernes mere generelle tilknytning og brug af skolens gymnastiksal. Undtagelsen er derfor idrætsforeningen, som netop gør brug af gymnastiksalen. Til gengæld viser hverken boldklubberne (fodbold/håndbold) eller andre foreninger større interesse for deltagelse i lokalområdets partnerskabsprojekt.

Opsummering

I Bodilsker har skolen og SFO'en tilstræbt at etablere et partnerskab med idrætsforeningen om et gymnastiktilbud. Inden for projektperioden har dette samarbejde udmøntet sig i at gymnastikinteresserede piger fra de ældste klasser har undervist mindre børn i gymnastik med støtte fra en voksen lærer, men idrætsforeningen som sådan har kun været meget lidt involveret.

5.9 Opsamling på lokalområdernes arbejde med BUBB-projektet

På baggrund af de enkelte områdebeskrivelser er der i det nedenstående foretaget en opsamling af de vigtigste erfaringer med hensyn til de emner der har været behandlet under de enkelte lokalområder.

5.9.1 Formel organisation og partnerskabsform

I forbindelse med modelprojektet har intentionen fra starten været at få skoler, SFO'ere, idrætsforeninger og evt. andre relevante parter til at indgå i partnerskaber for at fremme fysisk aktivitet for de fysisk inaktive og handicappede børn. Som følge af de lokale forhold på Bornholm med mange relativt små lokalsamfund har den naturlige tilgang til samarbejde gået via den netværksbaserede tilgang, hvor ressourcepersoner fra skole, SFO og foreningsliv har deltaget i det omfang, de har haft tid og lyst. Den foretrukne tilgang har primært baseret sig på, at man i de uformelle og tillidsbaserede netværk har mødtes med henblik på at koordinere aktivitetstilbud. Disse møder har typisk fundet sted uden brug af dagsorden og referat, og i nogen tilfælde sket ved at man tilfældigt har mødtes i hallen, skolen eller i Brugsen. Som følge af den uformelle fremgangsmåde er der ikke blevet udviklet partnerskabsaftaler, ligesom man generelt ikke ser et behov for at skriftliggøre de aktuelle beslutninger.

Som det fremgår af lokalområdernes initiativer på aktivitetsområdet har der været afprøvet en bred vifte af aktiviteter, som blandt andet omfatter cykelture, friluftsoplevelser, drama, bevægelseslege og en række forskellige idrætsaktiviteter. Set over et 3-årigt perspektiv kan det konstateres, at de forskellige lokalområder især har haft udbytte af kursustilbuddene fra Idrætshistorisk Værksted/Gerlev Legepark. Der har generelt været stor interesse for gamle lege og indretning af

legepladser og grønne områder. I 5 ud af de 7 områder har man således etableret legekasser, ændret legepladsen med henblik på gamle lege eller integreret disse i den organiserede skolegårdsleg. Erfaringerne fra de 7 lokalområder viser, at Gennemførte aktiviteter for børn og unge i projektperioden.

5.9.2 Lokalområdets vigtigste partnerskaberfaringer

Organisering af de lokale samarbejder, har foregået på forskelligt niveau, med involvering af forskellige parter og med forskellig styrke. Hvis der ved 'partnerskab' forstås 'et struktureret, forpligtende, gensidigt fordelagtigt og dialogbaseret frivilligt samarbejde om at udvikle nye sociale aktiviteter, så er det yderst tvivlsomt at dette er sket i forbindelse med BUBB-projektet. Overordnet kan man sige, at etableringen af de respektive partnerskabsprojekter i høj grad har handlet om at få de lokale idrætsforeninger overtalt til at indgå i idrætsprojekter i skolernes eller SFO'ernes åbningstid og bidrage med frivillig arbejdskraft. Der hvor det har givet anledning til problemer har skoler og SFO'ere i vid udstrækning selv forsøgt at iværksætte aktivitetstilbud. I Rønne har løsningen på partnerskabsprocessen været at Jørn Lund har etableret en aktivitetskalender, hvor de forskellige foreninger har kunnet byde ind med deres aktiviteter i forskelligt omfang afhængig af personaleressourcer. Fælles for de øvrige 6 områder er at man i højere grad har forsøgt at etablere samarbejder til henholdsvis skole, SFO og foreninger, men samtidigt at der har været mindre output mht. hyppighed af udbudte aktivitetstilbud. Erfaringerne fra de 7 lokalområder viser endvidere, at der i Klemensker, Østerlars og Rønne er blevet etableret uformelle og opgaverelaterede netværksforbindelser, der i en ad hoc form har bidraget til at udvikle aktivitetsforløb i projektperioden. Disse netværksforbindelser er karakteriseret ved en stor personafhængighed, som har betydning for den fortsatte forankring og aktivitetsafvikling.

Selvom lokalområderne generelt har haft svært ved at etablere de partnerskabsmodeller man på forhånd havde regnet med kunne opstå (samarbejde mellem forening, skole, SFO) så er der til gengæld opstået nye samarbejdsrelationer og aktivitetsdage. Dette kan blandt andet aflæses ved at SFO'ere fra hele Bornholm nu bakker op om en fælles børnekulturdag, hvor alle bidrager til aktiviteter og workshops. I Svaneke er samarbejdet mellem skole og SFO blevet styrket i form af en legeudvekslingsdag. I Svaneke har skolen ligeledes forsøgt at etablere en aktivitet og efterfølgende håbet at 'afsætte' den i foreningen.

5.9.3 Forankringsmuligheder

Idet ingen af de deltagende lokalområder har formået eller ønsket at udvikle egentlige bindende samarbejdsaftaler, der i mere detaljeret form kunne tydeliggøre fælles mål og individuelle opgaver ansvar, så kan det ikke umiddelbart forventes at de nuværende aktivitetstilbud vil blive videreført.

Man kan sagtens forestille sig at der i fremtiden kan foregå en masse aktivitet som udspringer af netværksbaserede samarbejder. Imidlertid har projektdeltagelsen kun i mindre grad formået at få de forskellige parter til at arbejde sammen, og det er derfor tvivlsomt hvorvidt man i fremtiden vil prioritere det tværgående samarbejde. Der er imidlertid god opbakning til meget korte aktivitetsforløb, aktivitetsdage og samarbejder hvor kravene til indsats og ansvar er præcist afgrænset. Samarbejdsmuligheder mellem skoler og fritidsordninger ser relativt lovende ud og det må forventes at de etablerede aktivitetskasser og brobygningsprojekter vil fortsætte og udvikles yderligere.

6 Resultater af spørgeskemaundersøgelserne og interviews

6.1 Spørgeskemaundersøgelsens gennemførelse og metodiske overvejelser

Som led i den eksterne evaluering er der gennemført to spørgeskemaundersøgelser. Den første blev gennemført i slutningen af juni 2005 og den anden i oktober 2006. Begge undersøgelser er gennemført som Internetbaserede spørgeskemaundersøgelser ved hjælp af www.relationwise.dk. Fælles for begge undersøgelser er at respondenterne har været 100 % anonyme⁸.

Spørgeskemaerne har tilstræbt at afdække projektdeltagernes holdninger, handlinger og erfaringer i forhold til projektet. I forbindelse med det første spørgeskema er der spurgt mere indgående til, hvilke kompetencer deltagerne regner for vigtige i forhold til den praktiske formidling, samt hvilke værdier der generelt er de vigtigste for børn og unges udøvelse af idræt og fysisk aktivitet.

Da udskiftningen af projektdeltagere har været minimal, er disse kompetence- og værdi spørgsmål blevet udeladt i 2. runde. Dette skyldes også forventninger om, at der ikke er sket grundlæggende holdningsskift til formidlingen af fysisk aktivitet på grundlag af de kendte interventioner.

I 2. runde er der i højere grad fokuseret på at få projektdeltagerne til at vurdere de gennemførte aktiviteter samt hvilke forhold, de opfatter som vigtige i det fortsatte arbejde med at fremme fysisk aktivitet for børn og unge.

⁸ Anonymitet forstået på den måde, at man som planlægger af spørgeskemaundersøgelsen kan vælge mellem at kunne vide hvem der afsender et konkret svar eller *ikke* at kunne vide det. Ved valget af 100 % anonymitet har det ikke været muligt at genpublicere spørgeskemaet til mindre end 5 respondenter, hvilket har betydet at fejl i mailadresser er blevet korrigeret én gang og ved vedvarende fejl, som omfatter færre end 5 respondenter er spørgeskemaerne herefter blevet udsendt i papirudgave til de pågældende personer. I første runde var der tale om 2 papirsvare (begge svarede), mens der i anden runde var 1 person, som dog heller ikke ønskede at svare. De manglende papirsvare skyldtes ikke fraværet af anonymitet, men derimod tidsmangel og mangel på relevans (gået på orlov/ pension).

I de følgende afsnit beskrives, analyseres og diskuteres resultaterne af spørgeskemaundersøgelserne og undervejs inddrages svar fra en række interviews med projektdeltagerne.

6.2 Svarprocent

I første runde blev spørgeskemaet udsendt til 95 respondenter mod 104 i anden runde. Som det fremgår af tabel har henholdsvis 65 og 84 svaret på dele af spørgeskemaet, mens 53 og 58 har svaret på alle relevante spørgsmål. Den samlede svarprocent for antal påbegyndte besvarelser er således 68 og 81 pct. , mens svarprocenten for færdiggjorte besvarelser er 56 pct. for begge runder. Årsagen til den store forskel mellem påbegyndte og færdiggjorte spørgeskemaer må forventes at hænge sammen med omfanget af spørgeskemaerne, der med sine ca. 20 sider og 32 spørgsmål har været ganske omfattende og komplekst at besvare.

Tabel 1. Antal respondenter der har modtaget og besvaret spørgeskema.

	1. runde	2. runde
Antal respondenter der modtog spørgeskema	95	104
Antal respondenter der påbegyndte besvarelse	65	84
Færdiggjorte besvarelser	53	58
Færdiggørelsesprocent	56 %	56 %

Til sammenligning med lignende Internetbaserede spørgeskemaundersøgelser, hvor den normale svarprocent typisk ligger mellem 40 og 60 pct., så er svarprocenten acceptabel, fordi man generelt forventer lavere svarprocent ved internetbaserede undersøgelser⁹. Det største frafald ligger hos SFO – og skolepersonale, som i flere tilfælde har mailet og forklaret, at de ikke ønsker bruge tid på at besvare et så omfattende spørgeskema i deres fritid og at de har så travlt mens de er på arbejde, at de ikke kan finde tid til at besvare skemaet.

Det bør pointeres, at der blandt de henholdsvis 95 og 104 respondenter (se tabel 1) har været ca. 20 personer med relativ perifer betydning for projektet. I 2. runde har der oprindeligt været 116 respondenter, men 12 personer har svaret, at de pga. orlov, pension eller involveringsgrad ikke mener, de bør svare.

⁹ De Internetbaserede undersøgelser har den svaghed at de kræver aktivering via link eller password som tilsendes respondentens indbakke. Risikoen for at linket ikke aktiveres og måske opfattes som junkmail er temmelig stor og erfaringerne viser, at respondenter vil være meget utilbøjelig til at svare hvis ikke det sker samme dag som linket fremsendes.

Projektdeltagernes tilhørsforhold fremgår af tabel 2. Som det ses har de fleste respondenter forbindelse til Rønneområdet, som også er det største lokalområde mht. deltagende institutioner, skoler og idrætsforeninger.

I forbindelse med 2. runde af spørgeskemaundersøgelsen fremgår det af svardataene, at der er relativt mange respondenter som ikke er tilknyttet et bestemt område. Det skyldes at flere styregruppemedlemmer, politikere og andre med løsere tilknytning er blevet inddraget i evalueringens anden halvdel. Antallet af styregruppemedlemmer virker imidlertid for stort, hvorfor der enten kan være tale om fejl i besvarelsen eller at nøglepersonerne fra lokalområderne også har svaret at de er med i styregruppen, da de har deltaget i alle styregruppemøder siden januar 2005.

Tabel 2. Respondenternes tilhørsforhold i forhold til lokalområde.

Svar angivet i antal respondenter	1.runde	2. runde
Allinge/Tejn	4	3
Bodilsker	4	2
Hasle/Nyker	9	6
Klemensker	7	4
Rønne	16	20
Svaneke	6	2
Østerlars/Gudhjem	8	4
Ikke tilknyttet bestemt område	12	26
Projektkoordinator	1	1
Ikke svaret	-	11
I alt	65	84

Tabel 3 illustrerer at der findes en stor forskel på hvor mange der varetager administrative/koordinerende/ledende funktioner (som styregruppemedlemmer, politikere, ansatte i den offentlige forvaltning, skoleledere, SFO-ledere, koordinerende funktioner – i alt 63 funktioner), og hvor mange, der direkte har med børnene at gøre (SFO pædagoger, medhjælpere, instruktører/trænere – i alt 25 funktioner¹⁰).

¹⁰ Det skal bemærkes at der findes personer med både administrative og idrætsaktive arbejdsfunktioner i gruppen af 'anden funktion', hvorfor denne gruppe er udeladt af beregningen.

Tabel 3. Respondenternes primære funktioner i modelprojektet

(svar angivet i antal respondenter)	1. runde	2. runde
Jeg er med i styregruppen	9	20
Jeg er politiker	3	6
Jeg arbejder i den kommunale forvaltning	4	6
Jeg er leder på en SFO	7	10
Jeg er pædagog i en SFO	2	4
Jeg er medhjælper i en SFO	2	2
Jeg skoleleder	4	4
Jeg er skolelærer	9	10
Jeg er foreningsformand	3	3
Jeg er træner/instruktør	11	18
Jeg har en koordinerende funktion	8	11
Anden funktion end de nævnte	11	14
Antal funktioner i alt	73	108
Antal respondenter som har svaret	73	70

6.3 Alder, køn og aktivitet

Tabel 4 illustrerer alders- og kønsfordeling mellem de aktive og de administrative koordinerende funktioner. Det kan umiddelbart virke overraskende, at der kun findes 7 personer under 40 år som har forestået aktivitet med børn/unge. Dette tal skal imidlertid tages med en vis forsigtighed idet frafaldet i spørgeskemaundersøgelsen primært består af lærere og SFO-ansatte, hvoraf en del befinder sig i alderen 30-40 år. Den beregnede gennemsnitsalder er 50 år (+5 år ved de administrative og -5 år ved de aktive). Den relativt høje gennemsnitsalder indebærer både potentialer i forhold til erfaringer og kompetencer, men også problemstillinger i forhold til modstand mod aktiv involvering og deltagelse i mødeaktiviteter og kursustilbud.

Tabel 4. Respondenternes alder og køn fordelt på aktive

(73 gyldige besvarelser)		Alder							Total	
		66-75 år	57-65 år	51-56 år	46-50 år	41-45 år	36-40 år	31-35 år		26-30 år
Aktiv	Mand	1	2	2	6	3	3	0	0	17
	Kvinde	1	2	1	5	1	2	1	1	14
	Total	2	4	3	11	4	5	1	1	31
Administrativ	Mand		7	10	1	3	2	1		24
	Kvinde		2	11	1	1	3	0		18
	Total		9	21	2	4	5	1		42

6.4 Projektdeltagernes egne relationer til idræt

I første runde blev projektdeltagerne spurgt om deres eget idrætsengagement (se tabel 5). Af en nærmere analyse fremgår det, at 28 af respondenterne har dobbeltfunktioner, hvoraf nogle endda har fem og seks funktioner. Der ser ud til at være en forholdsvis jævn geografisk fordeling af personer med praktiske og ledelsesmæssige dobbeltfunktioner. Dog er der forholdsvis flest personer med dobbeltfunktioner i Rønne. Umiddelbart ser dette dog ikke ud til at have haft særlig betydning for antallet af aktivitetsudbud eller samarbejdsprocesser.

Tabel 5. Projektdeltagernes individuelle engagement i idræt (udover modelprojektet)

	Antal	Procent
Jeg dyrker idræt eller motion	49	22 %
Jeg er medlem af en idrætsforening	36	16 %
Jeg er træner eller instruktør for børn og unge i en idrætsforening	15	7 %
Jeg er træner eller instruktør for voksne i en idrætsforening	6	3 %
Jeg er hjælpetræner/instruktør i en forening	4	2 %
Jeg underviser i idræt i skolen	12	5 %
Jeg er træner eller underviser i idræt andet sted (aftenskolen, fitnesscenter mv.)	5	2 %
Jeg arbejder frivilligt i en idrætsforening (bestyrelse, udvalg, holdleder, andre opgaver)	22	10 %
Jeg ser jævnligt idræt og sport i tv	30	14 %
Jeg er ofte tilskuer til live idræt og sport	16	7 %
Jeg er meget interesseret i idræt og sport	26	12 %
Samlet antal funktioner der løses af 55 respondenter	221	-----

6.5 Respondenternes egen idrætsdeltagelse

Respondenternes egen idrætsdeltagelse er kun ønsket belyst ved starten af projektet. Her svarede 75 % af respondenterne, at de inden for de seneste 3 måneder havde været fysisk aktive med idræt eller motion 2-3 gange om ugen eller mere. De resterende svarede, at havde dyrket idræt én gang om ugen eller mindre.

Sammenlignet med tal for den voksne gennemsnitsbefolkning og tal fra det tilsvarende BUBB-projekt på Fyn, hvor kun ca. halvdelen var aktive 2-3 gange om ugen (eller mere), er de bornholmske projektdeltagere tilsyneladende betydeligt mere fysisk aktive. Respondenterne er

ligeledes blevet spurgt til, hvor vigtigt forskellige grunde er for deres idrætsdeltagelse, og svarene fordeler sig primært på følgende 3 kategorier:

”for at være sund og rask”, ”for at holde kroppen i form” og ”fordi det giver et fysisk velbefindende”. Mellem 85 og 90 pct.. af respondenterne svarer, at disse forhold er ’meget vigtige’. 2 ud af 3 svarer endvidere, at ”det at have det sjovt med andre” også er meget vigtigt, men altså et mindre væsentligt kriterium end de motiver, der knytter sig til fysisk sundhed.

6.6 Vigtigste kompetencer for igangsætteren af idræt

I første runde blev alle projektdeltagerne spurgt om deres holdninger til hvad der er vigtigt i arbejde med idræt og børn¹¹ når det gælder:

1. Underviserens vigtigste kompetencer i forhold til formidling og kompetencer
2. Hvad der er værdifuldt i børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter
3. Underviserens vigtigste rolle

I den nedenstående resultatpræsentation følges ovenstående 3 punkter, men der findes kun 2. runde-resultater vedr. punkt 2¹².

6.6.1 Underviserens formidling og kompetencer

Med i alt 16 svarmuligheder og et åbent tekstfelt har respondenterne forholdt sig til, hvad der de vigtigste kompetencer er når man som pædagog, leder, træner eller igangsætter arbejder med børn og idræt. Trods de mange svarmuligheder samler størstedelen af svarene sig på ’bevægelsesglæde’, hvor hele 56 pct. svarer, at det er det vigtigste. 13 pct. svarer, at det er vigtigt, at formidleren er i stand til at give udfordring og skabe progression for hvert barn. De resterende svar fordeler sig jævnt på de øvrige svarmuligheder.

6.6.2 Det mest betydningsfulde i børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter

I tillæg til de voksnes kompetencer er respondenterne ligeledes blevet bedt om at tage stilling til hvad der er mest værdifuldt i børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter. Af tabel 6

¹¹ I alt 32 personer har i 2. spørgsmålsrunde svaret, at de en eller flere gange har deltaget i aktiviteter med børn og unge. Antallet af gennemgående personer, set over hele projektets løbetid, med jævnlig eller tilbagevendende aktiviteter er sandsynligvis noget lavere, og tallet ligger snarere på 20-25 personer. De resterende personer har dermed kun været i flygtig berøring med projektet – typisk ved en eller to seancer. 42 personer svarer, at de alene har haft administrative funktioner i projektet. Som følge af denne klare opdeling af hvem der arbejder med børnene og hvem der har administrative opgaver er spørgeskemaet i 2. runde blevet mere opdelt, således kun dem der har arbejdet med børnene skal forholde sig til de vigtigste kompetencer og værdier heraf. I 2. runde er der kun spurgt til hvad respondenterne finder mest værdifuldt i forhold til børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter.

¹² Når kun dette ene spørgsmål vedrørende kompetencer og værdier er gentaget i 2. runde, så skyldes det behovet for at se hvorvidt projektdeltagelsen har ændret på respondenternes holdninger til hvad der er vigtigt i arbejdet med børnene.

fremgår det, at de fire vigtigste svar handler om, at børnene bliver motorisk bedre og udvikler deres fysiske formåen, at børn lærer at tage hensyn til andre og fungere i en gruppe, at barnet opbygger sociale relationer og endelig, at børn leger godt sammen og har det sjovt. Som det ses er der stor overensstemmelse mellem svarene fra de to undersøgelser, hvilket måske vidner om, at opfattelsen af, hvad der er vigtigt, ikke har ændret sig som følge af projektet, ligesom det heller ikke er forandret nævneværdigt ved, at målgruppen af respondenter i anden runde kun har omfattet personer, som har været aktive formidlere.

Tabel 6. Respondenternes opfattelse af hvad der er vigtig vedr. børns idrætsudøvelse

Angiv de 5 vigtigste svar vedr. børns udøvelse af idræt og lignende fysiske aktiviteter.	Procent	
	1. runde (N=53)	2. runde (N=29)
1. Børnene motorisk bedre og udvikler deres fysiske formåen	16	16
2. Børnene får idrætslige færdigheder inden for de forskellige idrætsdiscipliner og lærer reglerne at kende	1	4
3. Børnene leger godt sammen og har det sjovt	14	14
4. Børnene selv bestemmer deres gøremål og aktiviteter	1	0
5. Børnene oplever en sund voksen rollemodel	5	5
6. Børnene opbygger selvtillid og tillid til andre	13	16
7. Børnene skaber deres egne aktiviteter og lege	2	1
8. Hvert barns interesse for idræt bliver tilgodeset	4	2
9. Børnene leger udendørs og oplever et fysisk aktivt friluftsliv	12	7
10. Børnene lærer at konkurrere og herunder at tabe og vinde	3	6
11. Barnet opbygger sociale relationer	15	15
12. Den voksne sætter aktiviteter i gang og viser børnene nye ting	1	0
13. Børnene lærer at tage hensyn til andre og at fungere i en gruppe	12	12
14. Børnene får mulighed for at fortælle om deres idrætsoplevelser	1	1
Total	100 %	100 %

6.6.3 Projektdeltagernes vigtigste funktion som formidler af idræt og lignende fysiske aktiviteter

Projektdeltagerne er til sidst blevet stillet et spørgsmål om hvad de mener deres vigtigste opgave er i forhold til børnenes deltagelse i fysiske aktiviteter. Som det fremgår af tabel 7 svarer hele 31 pct., at

det vigtigste er at formidle bevægelsesglæde, mens 21 pct. svarer, at de skal stimulere deres motoriske udvikling. 17 pct. svarer, at det vigtigste er at lære børnene lege, spil mm.

Svarene er interessante, fordi de overordnet set fordeler sig på 3 dimensioner ved den idrætslige aktivitet: idræt pga. bevægelsesglæde (dvs. aktiviteten for aktivitetens egen skyld), idræt pga. nytteværdi (bestemte fysiske dimensioner skal tilgodeses) og 'barnet i centrum' (jeg skal lære dem leg, spil, bevægelsesformer, idrætsaktiviteter). De fleste vil imidlertid opfatte flere af disse dimensioner som uadskillelige og komplementære, og derfor synes det også kun rimeligt at tyde respondenternes svar i retning af, at der tilsyneladende findes en homogen forståelse af, at man på den ene side skal gøre idræt og idrætsdeltagelse til noget glædesfyldt, samtidigt med at der, på den anden side, foreligger mere nyttebetonede hensigter med aktiviteterne.

Tabel 7. Respondenternes vigtigste rolle i forbindelse med aktivitetsformidlingen

Hvad er din vigtigste rolle som pædagog, leder eller træner?	Procent
Jeg skal forbedre deres fysiske form	4 %
Jeg skal stimulere deres motoriske udvikling	21 %
Jeg skal være en god rollemodel og selv være god til idræt	6 %
Jeg skal lære dem lege, spil, bevægelsesformer, idrætsaktiviteter	17 %
Jeg skal formidle kontakten mellem børnene og andre idrætsmiljøer	3 %
Jeg skal være åben for deres ønsker og varetage disse ønsker	7 %
Jeg skal lytte til deres oplevelser og fortælle om mine egne	1 %
Jeg skal formidle bevægelsesglæde	31 %
Andet tekstsvar (tekstsvarene ikke gengivet her)	10 %
Total	100 %

Selvom trænere og pædagoger/lærere, set som to forskellige faggrupper, synes optaget af at formidle bevægelsesglæde, så er der imidlertid en tendens til at pædagoger og lærere, i højere grad end trænere, fremhæver sociale kompetencer som vigtige. Trænerne giver i højere grad udtryk for det vigtige i at forbedre børnenes fysiske form, varetage deres motoriske udvikling, give dem tilpassede udfordringer og lære dem at konkurrere. Trods den betydelige statistiske usikkerhed, pga. det lille antal respondenter, så afspejler ovenstående tendenser i høj grad resultaterne fra to lignende evalueringer af børneidrætsprojekter¹³. Det skal dog påpeges, at antallet af besvarelser er så lille, at den statistiske usikkerhed er stor.

¹³ "Børn lærer gennem kroppen" (Christensen, M., 2003) og "Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Fyn - Midtvejsrapport." Nielsen, J. 2005.

6.7 De voksnes aktiviteter med børnene

Af tabel 8 fremgår det, at der i modelprojektet har været tale om en bred vifte af aktiviteter, hvor især færdige boldspil og gymnastik, dans og drama har været de mest anvendte. Disse tal er i tråd med tallene fra modelprojekt BUB på Fyn, hvor der også er en klar tendens til at boldspil og boldlege de mest udbredte aktiviteter.

Spørgsmålet om de voksnes aktiviteter er anvendt i begge runder, og det er værd at notere, at kun halvt så mange voksne har svaret på spørgsmålet i 2. runde. Dette skyldes at de fysiske aktiviteter er blevet gennemført i mindre omfang og af færre voksne da skemaet blev besvaret i 2. runde. Denne opfattelse deles også projektkoordinatoren, der i forløbet har bemærket, at projektdeltagernes aktive deltagelse har været aftagende.

Tabel 8. Respondenternes primære aktivitet med børnene

	1. runde		2. runde	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Gymnastik dans redskabsgymnastik	10	16	8	17
Færdige boldspil (fx fodbold, basketball, håndbold, rundbold)	14	23	11	23
Løbeture vandreture cykelture skovture	7	11	5	11
Forskellige øvelser eller lege med bolde	6	10	4	9
Drama sang eller musiklege/ bevægelseslege	7	11	6	13
Andre aktiviteter	17	28	13	28
Total	61	100	29	100

Blandt de aktiviteter, som er blevet nævnt under 'andre aktiviteter' i tabel 7, er følgende aktiviteter:

Taekwondo og kampsport/kamplege (primært faciliteret af Flemming Sørensen, DGI)

Forskellige gamle og nye bevægelseslege (primært faciliteret af Gerlev Legepark)

Rulleskøjter

Powerball (gymnastik/balance på bold)

Atletik

Floorball (indendørs hockey)

Leg i svømmebad

Street dance

Strandvolley

Rollespil

I anden spørgsmålsrunde er SFO'erne blevet bedt om at svare på, hvor mange timer om ugen, de bruger på bevægelsesaktiviteter, leg og motion. På grund af de forventede årstidsvariationer er de blevet bedt om at kategorisere aktiviteterne i forhold til inde/ude – sommer/vinter.

Svarene fra Hasle, Rønne, Klemensker og Østerlars/Gudhjem viser nogle markante lokale forskelle. Generelt er man mere fysisk aktive i Rønne og Østerlars/Gudhjem såvel ude/inde som sommer/vinter. I Hasle og Klemensker har man, ud fra svarene at dømme, kun været udeaktive om sommeren og indeaktive om vinteren, og gennemsnitligt 1-2 timer ugentligt. Åkirkeby, der imidlertid ikke har været en del af partnerskabsarbejdet, har alligevel svaret. Her viser svarene, at man kun er fysisk aktive i vinterhalvåret – interessant.

6.8 Aktive formidlers idrætsfaglige baggrund og deltagelse i kurser

Projektdeltagerne har også svaret på hvilke idrætsfaglige uddannelser og kurser de har. I anden spørgerunde var det imidlertid kun de aktive formidlere, der blev spurgt, hvilket derfor forklarer forskellene.

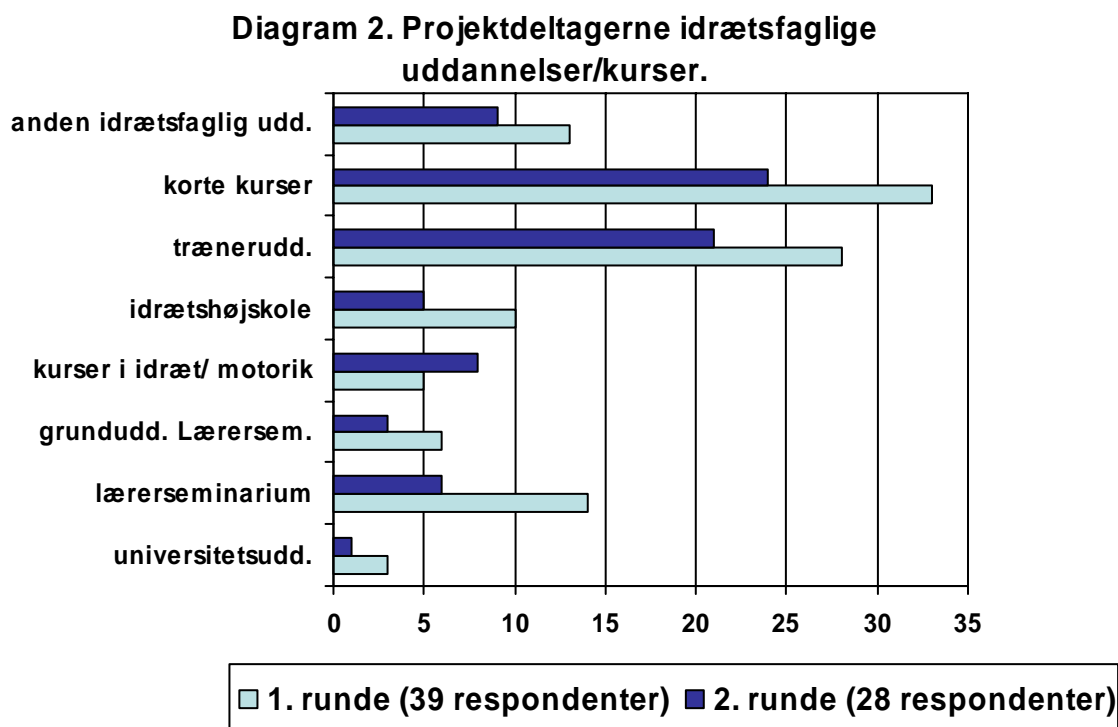

Diagram 2 viser, at der findes en lang række idrætsfaglige kvalifikationer på såvel organisatorisk som praktisk plan indenfor de respektive lokalområder. Projektdeltagerne er i 2. runde blevet spurgt, om der er noget, der begrænser dem i at gennemføre fysiske aktiviteter med børn og unge. Selvom størstedelen af de aktive formidlere ikke synes, at der er nogen forhindringer, så ses det af

svarene fra de 15 respondenter som oplever forhindringer, at der findes aktive formidlere, som oplever de mangler kompetencer eller at andre er bedre eller mere villige til at gennemføre aktiviteterne end dem selv. Det er især pædagoger, medhjælpere og skolelærere, som har svaret bekræftende på, at der er forhold, der begrænser dem i formidlingen af fysisk aktivitet.

Blandt de 32 personer, som har været involveret i fysiske aktiviteter med børn/unge (hvoraf 29 har svaret på spørgsmålene om hvilke aktiviteter mm), har 18 personer deltaget i et eller flere af de kurser, der er blevet afholdt i forbindelse med modelprojektet (se tabel 9). De personer, som har besiddet administrative/koordinerende poster, er ikke blevet bedt om at svare på dette spørgsmål, fordi kurserne primært var målrettet til de aktive formidlere i projektet.

Tabel 9. Respondenternes kursusdeltagelse i forbindelse med BUBB-projektet

Har du deltaget i kurser i forbindelse med BUBB-projektet										
	Har opnået idrætsfaglige kvalifikationer		Har fået brugbare redskaber til daglige arbejde med børn og unge		Har ikke gjort brug af det jeg lærte		Har igangsat mere fysisk aktivitet for børn		Har fået lyst til at komme på flere kurser	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Enig	10	55.6	11	61.1	1	6.5	12	66.7	11	61.1
I tvivl	7	38.9	6	33.3	4	22.2	4	22.2	7	38.9
Uenig	1	5.6	1	5.6	13	72.2	2	11.1	-	-

Svarene fra de 18 kursister viser at ca. 2 ud af 3 er enige i at de har opnået idrætsfaglige kvalifikationer, at disse er anvendelige, at det har ført til mere fysisk aktivitet for børnene og at de gerne vil af sted igen. Blandt de der ikke er enige eller i tvivl kunne det være interessant at få belyst om deres tvivlsomme udbytte skyldes at de i forvejen havde de pågældende informationer eller om kurserne ikke har levet op til deres forventninger. Kun en enkelt kursist har givet kurserne et kritisk ord med på vejen: ”De fleste der var på kurset har ikke brugt deres nye viden til noget”. Umiddelbart skal man måske ikke tage denne kommentar som udtryk for at kursisterne ikke har fået noget ud af det, men snarere som en udtalelse, der vidner om at en del viden kun opfattes som relevant og nyttig hvis den er blevet taget i brug.

6.9 Hvad vil bedst fremme børn og unges fysiske aktivitet?

I forbindelse med begge spørgeskemaundersøgelser er respondenterne blevet spurgt om deres holdning til, hvor vigtige en række forskellige forhold er for, at børn og unge bliver mere fysisk

aktive. Tabel 10 rummer forhold, der spænder fra det juridiske (skolelovgivning), til organisatoriske og processuelle forhold (partnerskaberne mellem kommunen/skoler/SFO/foreninger) til offentlige/kommunale forpligtigelser omkring tilskud og faciliteter. Resultaterne fra de to spørgerunder viser, at gode udendørsarealer er det, som de fleste identificerer som 'meget vigtigt'.

Tabel 10. Respondenternes syn på vigtighed af konkrete forslags muligheder for at fremme børns fysiske aktivitet.

Hvis man ønsker at børn dyrker mere idræt og får sig rørt mere, hvor vigtige er så følgende forhold?						
	1. runde (N=53)			2. runde (N=58)		
	Meget vigtigt	Mindre vigtigt	Ikke tænkt på	Meget vigtigt	Mindre vigtigt	Ikke tænkt på
1. Kommunen stiller bedre faciliteter til rådighed	48	52	0	57	43	0
2. Skole, SFO gør mere reklame for de lokale idrætsforeninger	61	37	2	57	41	2
3. Der er kompetente fagpersoner eller konsulenter tilknyttet idrætsforeninger	74	20	6	76	21	3
4. Idrætsforeningen tilbyder flere forskelligartede aktiviteter for børn	83	15	2	78	16	7
5. Der foregår udveksling af erfaringer på tværs af skole, SFO og idrætsforening	79	19	2	84	12	4
6. Flere idrætstimer i skolen	77	19	4	79	19	2
7. Børnene har gode udendørsarealer i skolen, i institutionen og hjemme til at lege og spille bold	94	6	0	88	12	0
8. Forældre er engagerede i og bruger tid på børnenes idræt	81	15	4	79	21	0
9. Mere organiseret idræt mens børnene er i SFO	34	58	8	53	41	6
10. Fordelingen af eksisterende faciliteter og rekvisitter fordeles anderledes mellem skole, institution og idrætsforening	33	55	12	28	57	16

Som det fremgår af tabellen, svarer henholdsvis 79 og 84 pct., at erfaringsudveksling på tværs af skole/SFO/forening er meget vigtigt. I løbet af modelprojektets forløb har holdningerne tilsyneladende ikke ændret sig så meget. Dog ses det, at holdningen til organiseret SFO-idræt har forandret sig med knap 20 pct. point. Det kan skyldes, at institutioner og foreninger nu har afprøvet nogle samarbejdsmodeller og nu i højere grad ser på den organiserede SFO-idræt som en vigtig del af børns samlede fysiske aktivitet. Bemærk ligeledes, at ca. 3 ud af 4 (både før og nu) mener, at det er meget vigtigt, at foreningerne har tilknyttet kompetente fagpersoner eller konsulenter. I tillæg mener henholdsvis 79 og 84 pct., at det er meget vigtigt at idrætsforeningerne tilbyder flere

forskelligartede aktiviteter for børn. Når disse resultater fremhæves her, så er det fordi netop disse 'tilbud' ofte ligger langt fra foreningernes hverdag.

Det skal her nævnes, at det primært er skole- og institutionsfolk der har svaret således, hvilket er forståelig ud fra disse gruppers fagligheder og forståelsen deraf.

Foreningernes forventninger i forhold til skole og SFO handler ikke uventet om, at man gerne ser, at der bliver gjort mere reklame for de lokale idrætsforeninger, og at kommunen stiller bedre faciliteter til rådighed.

Med afsæt i resultaterne fra første runde af spørgeskemaundersøgelsen blev der til 2. runde tilføjet en række spørgsmål, der skulle bidrage til at tydeliggøre respondenternes holdning til, hvad der vil fremme mere fysisk aktivitet i SFO-regi. Velvidende at BUBB-projektet på Bornholm ikke udelukkende har handlet om partnerskaber mellem SFO'ere og idrætsforeninger, så giver undersøgelsen dog en række resultater, som kan være af bredere pædagogisk, organisatorisk og politisk interesse.

Tabel 11. Projektdeltagernes holdninger til mulige ændrings vigtighed og gennemførbarhed

Hvor vigtigt er nedenstående forhold for at fremme mere fysisk aktivitet i SFO-regi? (antal svar = 55)	Vigtighed			Realistisk/ikke realistisk		
	Meget vigtigt	Mindre vigtigt	Ved Ikke	Realistisk nærliggende mulighed	Tvivlsom mulighed	Urealistisk/irrelevant mulighed
Mere pædagog-organiseret leg/fysisk aktivitet/idræt	69	30	1	77	17	6
Bedre uddannelse af pædagogerne	66	27	7	59	31	10
Bedre legepladser og udendørsarealer	69	27	4	47	41	12
Større og bedre adgang til indendørsarealer (gymnastiksal, tumlerum mm.)	70	25	5	55	36	9
Bedre lånemuligheder fra grejbank	41	42	17	59	23	17
Mere partnerskabs-samarbejde om flere tilbud i SFO-tiden	52	31	17	44	39	17
Krav om 1 times motion dagligt	72	22	6	42	41	17
Timer afsat til planlægning og gennemførelse af fysiske aktiviteter	75	23	2	45	47	8

For det første ses det af tabel 11, at knap 3 ud af 4 mener, det vil være meget vigtigt, at der gennemføres mere pædagogorganiseret leg/fysisk aktivitet/idræt i SFO' en, og at der indføres krav om 1 times daglig motion. 3 ud af 4 mener ligeledes, at det vil være meget vigtigt, at der afsættes timer til planlægning og gennemførelse af fysisk aktivitet. Der synes således at være relativ bred

opbakning til, at der fokuseres mere på fysisk aktivitet i SFO-regi. Men på spørgsmålet om hvorvidt de forskellige elementer vil kunne realiseres, er der umiddelbart størst modstand eller skepsis overfor 'kravet' om 1 times daglig motion og mere partnerskabssamarbejde.

Begge dele har netop været diskuteret indgående de seneste år i såvel pædagogkredse som på ministerielt niveau, og især indførelse af læreplaner i SFO'erne synes at være nært forestående. Når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt det er realistisk med mere partnerskabssamarbejde, så er det interessante jo, at respondenterne netop har haft lejlighed til at gøre sig erfaringer med dette over de forgangne 2-3 år. Når kun 17 pct. finder det urealistisk med mere partnerskabssamarbejde, så kan det virke forholdsvis lavt i betragtning af, hvor problematisk partnerskabsprocessen har forløbet. For at forstå dette relativt optimistiske svar skal det sandsynligvis knyttes sammen med respondenternes formodninger om, at der naturligvis må finde nogle justeringer sted, hvis partnerskaberne skal videreføres. De ændringer, som parterne peger på, er lidt forskellige. Set fra skolernes og institutionernes side har man især svaret, at et rimeligt antal timer til planlægning og gennemførelse af aktiviteter er vigtigt. Følgende to kommentarer omhandler netop de manglende midler dertil:

- "Jeg er gået ind i projektet som skolelærer, men føler jeg arbejder som ildsjæl. Jeg er ildsjæl, men ikke på dette projekt..."

og

- "Der var ikke så mange på lærerværelset, som gik ind i det pga. de ikke fik tid for det".

Foreningernes kommentarer handler i højere grad om, at især kommunen skal anerkende deres arbejde, hvilket blandt andet kommer til udtryk i nedenstående kommentarer:

- "Manglende engagement fra Bornholms Regionskommune på trods af, at kommunen er samarbejdspartner. Manglende engagement fra skoler og SFO'er"
- "Desværre er det de få, der har skullet trække det store læs igen"

Kommentaren om at det er de få, der har skullet trække det store læs, kan genfindes i en række citater, hvor ord som ildsjæle og Tordenskjolds soldater er de hyppigst nævnte. Når disse ord bliver anvendt i denne sammenhæng er det sandsynligvis, fordi man har brug for at signalere, at det arbejde, der udføres af nogle få hårdtarbejdende personer, risikerer at høre op, hvis ikke det værdsættes. I forlængelse heraf svarer flere foreningsfolk, at de mangler bedre faciliteter og økonomisk støtte.

Som en opsummering på hvad der er vigtigst og hvad der er realistisk for at fremme fysisk aktivitet i SFO-regi, kan det fremhæves, at de fleste ser positivt på øget partnerskab og samarbejde og lovkrav om mere fysisk aktivitet i SFO-tiden. Men de forskellige respondentgrupper (trænere,

lærere og pædagoger) giver også klart udtryk for, at ideerne også skal følges op med bedre økonomiske vilkår.

6.10 Samarbejdets tæthed, kvalitet og effekter

For at kunne foretage en samlet belysning af partnerskabsprocessen er projektdeltagerne blevet bedt om at svare på en række spørgsmål om samarbejdets tæthed, kvalitet og effekter. I tillæg er de også blevet bedt om at fremhæve 5 positive og 5 kritiske aspekter erfaringer de har gjort i forbindelse med projektet.

6.10.1 Tæthed i samarbejdet

Først er der blevet spurgt til tætheden i samarbejdet. Tætheden er defineret ved, at forskellige fagpersoner ofte taler sammen. Som supplement til dette spørgsmål er projektdeltagerne ligeledes blevet spurgt om, hvor ofte de har mødtes. Sidstnævnte behandles efter tabel 12.

Af tabel 11 fremgår det, hvordan projektdeltagerne forholder sig til tætheden af forskellige relationer først og sidst i projektet. Det må naturligvis være sådan, at der for hver relation vil være en del respondenter, som ikke har forudsætninger for at svare, hvis de ikke netop har haft noget med dette samarbejde at gøre.

Tabel 12. Projektdeltagernes oplevelse af tæthed i samarbejdet med eksterne parter

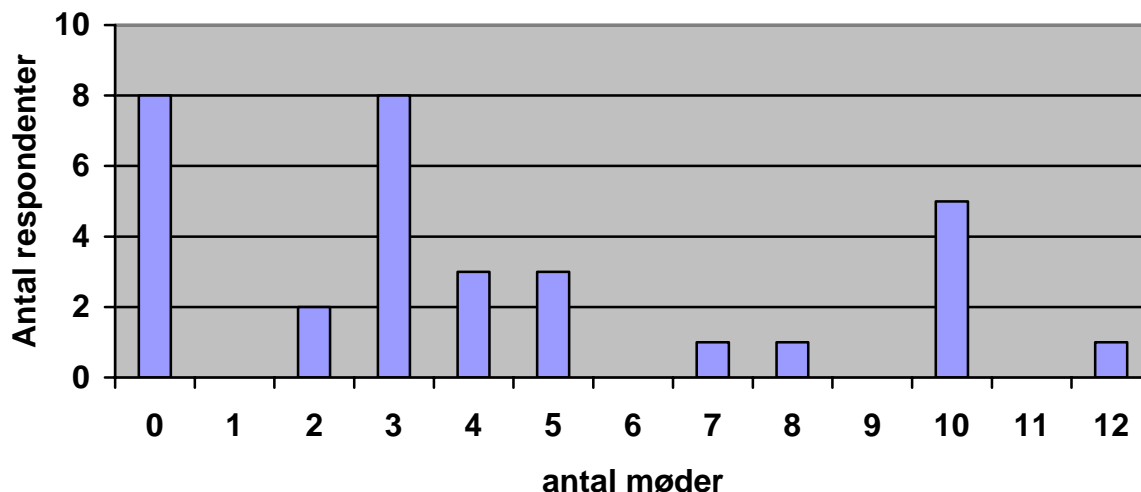
Hvis du tænker på tætheden i samarbejdet i dit lokalområde, hvordan vil så karakterisere samarbejdet i det sidste halve år? 1. runde N=51 2. runde N=58		Svar angivet i procent						Total procent
		Meget tæt	Tæt	Mindre tæt	Slet ikke tæt	I tvivl	Det har jeg ikke forudsætning for at svare på	
Mellem idrætsforening og SFO	1. runde	4	10	53	12	0	22	100
	2. runde	0	19	33	10	5	33	100
Mellem idrætsforening og skole	1. runde	6	24	39	6	0	25	100
	2. runde	7	12	34	9	5	33	100
Mellem idrætsforening og kommune	1. runde	2	16	37	6	2	37	100
	2. runde	2	10	28	9	5	47	100
Mellem SFO og kommune	1. runde	2	12	29	14	2	41	100
	2. runde	2	12	21	9	7	50	100
Mellem SFO og skole	1. runde	25	29	19	4	0	23	100
	2. runde	19	26	17	7	3	28	100
Mellem skole og kommune	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde						
	2. runde	9	22	12	7	9	41	100

Idet modelprojektet især har drejet sig om at etablere partnerskaber mellem idrætsforeninger og skoler og SFO'ere, er det naturligvis mest oplagt at se på disse tal. Som det fremgår, er tætheden mellem idrætsforening og SFO vokset ganske lidt. Hvor det tidligere var 14 pct., som betegnede samarbejdet som tæt/meget tæt, har dette nu ændret sig til 19 pct., hvilket må opfattes som ubetydeligt set i lyset af de få respondenter.

Her er der tale om, at yderligere fire personer ser positivt på tætheden. Hvor det i starten af projektet var 2 ud af 3 som karakteriserede samarbejdet som mindre tæt/slet ikke tæt, så har dette tal ændret sig til 2 ud af 5. Tætheden mellem skole og idrætsforening er i gennem projektet faldet en smule. I alt fem personer færre mener, at forholdet mellem skole og forening er tæt. Til gengæld er der næsten ingen forandring i antallet af personer, der vurderer forholdet som mindre tæt eller slet ikke tæt. Generelt er der flere respondenter nu end før som svarer, at de er i tvivl om tætheden. Men tallene og udsvingene er så små, at de ikke bør tillægges større betydning.

For at kunne belyse ovenstående svar om tæthed er respondenterne ligeledes blevet spurgt om, hvor ofte de har mødtes i forbindelse med modelprojektet med forudgående mødeindkaldelse og dagsorden. Af diagram 3 fremgår det ganske tydeligt, at der har været stor forskel på, hvor ofte man har mødtes. 48 personer har besvaret spørgsmålet, og 12 har svaret, at det ikke har været relevant for dem at deltage i møder.

Diagram 3. Antal gange de involverede personer i BUBB har deltaget i formelle møder om projektet

Blandt de resterende 48 har 8 svaret, at de slet ikke har mødtes. I Hasle og Rønne har man svaret, at man har mødtes 10-12 gange. Imidlertid viser en nærmere gennemgang af svarene, at det ikke har været alle fra Rønne som mødtes så hyppigt. De der ikke har mødtes så tit, svarer til gengæld, at de

har mødtes 3 gange i løbet af projektet. Den gennemsnitlige mødefrekvens på ca. 2 vidner om, at man generelt ikke har fundet det så nødvendigt at mødes. Tallene kan også bidrage til at understøtte tabel 12 hvoraf det fremgår at ca. 15-25 pct. mener at samarbejdet har været tæt eller meget tæt. Samarbejdet kan naturligvis godt være tæt, uden at man har formelle møder, men alt andet lige må man forvente, at tætheden også forbindes med, hvorvidt man har mødtes og diskuteret projektet og parternes holdninger til det.

En del af respondenterne giver udtryk for, at fordi man ofte kender hinanden godt og måske mødes henne i Brugsen og ordner tingene hen over køledisken, ja så er der ingen grund til at gøre det så formelt. Men svarene fra evalueringen viser dog ganske tydeligt, at der er mange uafklarede spørgsmål, som nok burde være diskuteret på et mere formelt plan. Ikke fordi der opstår problemer mellem parter, der kender hinanden godt, men snarere fordi, der er parter, som ikke informeres om beslutningerne i disse uformelle snakke. Ydermere kan beslutningskompetencerne fremstå temmelig diffuse for dem, som ikke får informationer om ændringer i det lokale samarbejde.

Fra en lignende evaluering på Fyn ved vi, at der er forskellige begrundelser for ikke at mødes så ofte. Foreningsfolkene svarer i den fynske undersøgelse, at tiden bedst anvendes med at være fysisk aktiv med børnene frem for at snakke om det. Pædagoger og lærere, som i langt højere grad er vant til at holde møder, fremhæver derimod, at det kan være svært at finde tid til flere møder, og at deres aftner i forvejen er hårdt belagt med møder. Dertil kommer spørgsmålet om timeafledning for mødedeltagelse, som også knytter sig motivationen for at deltage i møder. Erfaringerne viser, at lærere i højere grad end pædagoger har mulighed for at opnå timer for deres koordineringsmøder, hvilket muligvis kan hænge sammen med forskelle på skolernes og institutionernes størrelse, fordi der på de større skoler kan være bedre mulighed for at finde midler fra vikarbudgettet eller andre større ubrugte midler.

Om disse forklaringer er lige så gældende på Bornholm som på Fyn kan ikke i tilstrækkelig grad dokumenteres på baggrund af de undersøgelser, der er foretaget.

Problemstillingen omkring 'tæthed' indeholder både positive og negative elementer. Som projektdeltagerne selv antyder, så indebærer den uformelle tilgang stor handlefrihed, meget ansvar og kort tid fra ide til handling. Omvendt kan de mulige konsekvenser af den uformelle tilgang også være, at organisationen bag de enkelte pædagoger, lærere og foreningsfolk ikke i tilstrækkelig grad bliver informeret om, hvad der foregår, og i sidste ende ikke formår at inkludere projektets indhold i organisationens fremtidige arbejde.

6.10.2 Kvaliteten i samarbejdet

Når det gælder kvaliteten i samarbejdet, er der stor overensstemmelse med det foregående spørgsmål om tæthed i samarbejdet. Generelt er det sådan, at de som mener, at der har været stor,

eller meget stor, tæthed i samarbejdet, også mener, at kvaliteten er meget tilfredsstillende. Af tabel 13 fremgår svarene fra første og anden svarrunde. De mest interessante resultater er, at der i løbet af projektet er blevet større tilfredshed med kvaliteten af samarbejdet mellem SFO og idrætsforening blandt de, der i første runde fandt samarbejdet 'tilfredsstillende'. Til gengæld er tilfredsheden faldet signifikant, når det gælder kvaliteten i samarbejdet mellem idrætsforening og skole. Kvaliteten i samarbejdet mellem idrætsforening og kommune er ligeledes faldet signifikant, og det er især personer fra foreningslivet som utilfredse med kommunens opbakning. I tekstsvarene skriver en del formænd og trænere, at Bornholms Kommune har været alt for utydelig og fraværende i projektet. Det måske mest overraskende resultat vedrører kvaliteten af samarbejdet mellem SFO og skole. Her ses det, at antallet af tilfredse og meget tilfredse samlet set er faldet fra 69 til 38 pct. Årsagerne til dette er ikke blevet nærmere undersøgt, men en nærmere analyse viser, at det hverken er personer fra skolerne eller SFO'erne, som forholder sig kritisk til kvaliteten, men derimod medlemmer af

Tabel 13. Projektdeltagernes oplevelse af kvalitet i samarbejdet med eksterne parter

Hvordan har kvaliteten i samarbejdet i dit lokalområde i det sidste halve år? 1. runde: 49 respondenter 2. runde: 58 respondenter		Svar angivet i procent					Total procent
		Meget tilfredsstillende	Tilfredsstillende	I tvivl / ved ikke (ikke forudsætning for at svare)	Mindre tilfredsstillende	Meget utilfredsstillende	
Mellem idrætsforening og SFO	1. runde	2	33	46	19	0	100
	2. runde	10	24	53	12	0	100
Mellem idrætsforening og skole	1. runde	6	43	41	8	2	100
	2. runde	5	26	53	12	3	100
Mellem idrætsforening og kommune	1. runde	2	24	63	8	2	100
	2. runde	2	7	78	12	2	100
Mellem SFO og kommune	1. runde	0	23	67	8	2	100
	2. runde	2	17	72	9	0	100
Mellem SFO og skole	1. runde	18	51	27	4	0	100
	2. runde	14	24	53	9	0	100
Mellem skole og kommune	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde					
	2. runde	2	19	69	10	0	100

styregruppen. Når eksterne parter vurderer SFO-skole samarbejdet dårligere i 2. runde, kan det måske skyldes, at skole og SFO måske opfattes som de mest oplagte samarbejdspartere, og at det dermed også forventes at disse til stadighed arbejder tæt sammen og holder høj kvalitet. Om dette er tilfældet eller ej ligger udenfor denne evaluering at belyse.

Ud over de kritiske punkter, så er det lidt overraskende, at der er forholdsvis flere, som er tilfredse med *kvaliteten af* samarbejdet end med *tætheden i* samarbejdet. Som diskuteret under forrige afsnit, så kan dette hænge sammen med, at projektdeltagerne foretrækker få formelle møder og/eller at de, i løbet af projektet, er blevet vant til at klare sig uden møder (fordi de er vanskelige at arrangere), og fordi man måske har oplevet, at aktiviteterne ikke afhænger af møderne. Svarene kan også tolkes således, at man netop, på trods af den manglende tæthed, er positivt overraskede over, hvad der er kommet ud af projektet.

6.10.3 Projektdeltagernes oplevelse af effekter

Som tidligere nævnt er der i denne evaluering ikke sat fokus på måling af evidens når det gælder børnenes aktiviteter. Til gengæld er respondenterne blevet bedt om at tage stilling til hvordan de mener projektet har haft effekt på børnenes aktivitetsniveau og trivsel. For hvert spørgsmål i tabel 14 er respondenterne blevet bedt om at argumentere for, hvorledes deres svar hænger sammen med deres konkrete oplevelser.

Tabel 14. Projektdeltagernes opfattelse af hvilke effekter BUBB har medført

Hvordan har effekten været på... 1.runde: 50 respondenter 2.runde: 58 respondenter		Meget positivt	positivt	Uændret af projektet	I tvivl	Total procent
Børns fysiske aktivitetsniveau	1. runde	6	77	17	0	100
	2. runde	12	57	14	17	100
Børns idrætsdeltagelse i foreningsregi	1. runde	2	45	53	0	100
	2. runde	5	47	24	24	100
Udsatte børns deltagelse i fysisk aktivitet	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde				
	2. runde	5	48	21	26	100
Børns generelle trivsel	1. runde	4	71	25	0	100
	2. runde	10	52	12	26	100

Fælles for samtlige respondenter er, at der ikke er nogen, der mener det har haft en negativ effekt på aktivitetsniveau og trivsel. Derimod mener et temmelig stort flertal, at projektet har gavnnet børns fysiske aktivitetsniveau. Argumenterne er baseret på respondenternes oplevelser af, at de har formået at få flere med, som ellers ikke ville være aktive. De begrundet dette med nye værktøjer i forhold til deltageraktivering som blandt omfatter gamle lege, kampsport, kidsvolley, powerball

mm. Det er især interessant at se svarene fra foreningerne for at vide, om projektet har ført til en øget foreningsdeltagelse. En nærmere analyse af svarene viser, at 3 ud af 4 deltagende trænere fortæller om positiv effekt på idrætsdeltagelse i foreningen.

Over halvdelen af respondenterne mener projektet også har haft en positiv effekt på udsatte børns deltagelse i fysisk aktivitet. De argumenter, der her anvendes, er den øgede fokusering på fysisk aktivitet og diskussioner internt som eksternt har gavnet denne målgruppe. Den tilsyneladende udbredte tilfredshed omkring effekten på udsatte børns fysiske aktivitet hænger ikke helt sammen med, at kun 16 pct., jævnfør tabel 14, mente, at indsatsen over for handicappede var tilfredsstillende. Det skal dog tilføjes, at netop de fysisk handicappede børn primært er samlet i Olsker, og kun de mindst handicappede børn derfor er at finde inden for de deltagende lokalområder, hvilket indebærer at respondenternes muligheder for at besvare spørgsmålet er noget svævende.

Uden at kunne gå nærmere ind i en analyse af, hvorvidt der reelt har været tale om positive effekter på børnenes fysiske aktivitet og trivsel, så er det dog tankevækkende, at mere end halvdelen af dem som ikke har været i kontakt med børnene (politikere, koordinatorer, styregruppemedlemmer) har vurderet effekterne til at være positive eller meget positive. Når man sammenholder med interventionens styrke, som i de fleste områder gennemsnitligt udgør ca. 1 times ekstra fysisk aktivitet om ugen, forventes det normalt ikke at føre til målelige forandringer. Det kan dog tænkes at den øgede fokusering på fysisk aktivitet generelt har fået skoler og SFO'er til at blive mere aktive. Generelt findes der en meget stærk tiltro til at netop øget idrætsdeltagelse fører til bedre trivsel og social integration. I første spørgeskemarunde vurderes netop projektets effekt på børnenes generelle trivsel af 75 pct. til at være positiv eller meget positiv. I anden runde er dette tal faldet til ca. 62 pct. og lidt over en tredjedel er i tvivl eller mener det er uforandret. Det betyder med andre ord, at den positive vurdering af effekterne tydeligt er faldet fra 1. til 2. runde, hvilket dermed hænger godt sammen med de praktiske erfaringer man har gjort sig og de udmeldinger partnerskabsparterne har givet udtryk for.

6.11 Projektdeltagernes tilfredshed med forskellige (andre) parters indsats

I forbindelse med begge spørgeskemaundersøgelser er respondenterne blevet spurgt om, hvordan de vurderer de forskellige parters indsats. Som det fremgår af den nederste del af tabel 15, er der i anden runde medtaget ekstra spørgsmål om tilfredshed med partnerskabets evne til dels at håndtere normalgruppen af børn (de aktive), de fysisk inaktive samt specialgruppen af handicappede børn.

Det helt overordnede indtryk af modelprojektets arbejde er, at der har været mest aktivitet i den første halvdel. Dette understøttes af såvel projektkoordinatoren, som fremhæver, at det har været

vanskeligt at opretholde et højt aktivitetsniveau, som flere respondenter tekstsvare om, at dampen synes at være gået noget af projektet i anden halvdel. Det lavere aktivitetsniveau er nødvendigvis ikke lig med, at kvaliteten så er dalet, men det kan være udtryk for at man nedsætter antallet af aktiviteter for netop ikke at ramme kvaliteten. Tabel 15 viser man er mest kritisk overfor samarbejdet om de svageste børnemålgrupper, hvor henholdsvis 30 og 23 pct. har svaret at foreningers og institutioners/skolors samarbejde om fysisk aktivitet for handicappede og fysisk inaktive børn har været mindre eller meget utilfredsstillende.

Tabel 15. Projektdeltagernes tilfredshed med de forskellige parter indsats

Hvordan vurderer du....		Svar angivet i procent					Total procent
		Meget Tilfredsstillende	Tilfredsstillende	I tvivl / ved ikke ¹⁴	Mindre tilfredsstillende	Meget utilfredsstillende	
1. runde = 49 respondenter 2. runde = 57 respondenter							
Kommunens generelle indsats for at fremme børn og unges muligheder for leg, bevægelse og idræt	1. runde	0	49	18	29	4	100
	2. runde	0	33	35	28	4	100
Kommunens specifikke indsats for at fremme Modelprojekt BUBB	1. runde	2	33	41	22	2	100
	2. runde	2	28	44	19	7	100
DGI's indsats for at fremme Modelprojekt BUBB	1. runde	27	63	8	2	0	100
	2. runde	46	39	12	4	0	100
Foreninger og institutioners/skolors generelle samarbejde om fysiske aktiviteter for børn	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde					
	2. runde	12	49	18	19	2	100
Foreninger og institutioners/skolors generelle samarbejde om fysiske aktiviteter/ idræt for fysisk inaktive børn	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde					
	2. runde	5	38	34	21	2	100
Foreninger og institutioners/skolors generelle samarbejde om fysiske aktiviteter/idræt for handicappede børn	1. runde	Ikke adspurgt om dette i første runde					
	2. runde	2	14	54	18	12	100

Som det fremgår, er ca. halvdelen af respondenterne tilfredse med kommunens generelle indsats for børn og unges muligheder for fysisk aktivitet. Til gengæld er tilfredsheden noget mindre, når det drejer sig om kommunens specifikke indsats for at fremme modelprojektet. Som det også er nævnt tidligere, er der en del kritiske røster i forhold til kommunens indsats, hvor man mener, at kommunen i for høj grad har ladet projektet køre for sig selv. Kritikken går især på, at man fra kommunens side burde have støttet projektet mere ved at vise det interesse gennem øget

¹⁴ Under kategorien i tvivl/ved ikke findes ligeledes en række personer, som pga. deres funktioner ikke har forudsætning for at svare på spørgsmålet.

anerkendelse og økonomisk støtte til frikøb og koordinering. Når det gælder DGI's indsats for at fremme modelprojektet, så er der i såvel i 1. som 2. runde stor tilfredshed med indsatsen.

Antallet af tilfredse varierer mellem 85-90 pct., men det er bemærkelsesværdigt, at der er relativt flere respondenter, som er 'meget' tilfredse med indsatsen i 2. svarrunde. Det kan skyldes, at det er blevet mere klart for projektdeltagerne, hvor svær en opgave projektkoordinatoren har stået overfor. En har direkte kommenteret projektledernes indsats og skrevet: "Projektlederne har været dygtige, seriøse og ansvarlige". Kun en enkelt respondent har svaret, at DGI's indsats er mindre tilfredsstillende. Her tænkes der ikke så meget på koordinatorens indsats, men vedkommende, som sidder i styregruppen, skriver i sin kritik, at DGI på landsplan har været alt for uinteresserede i den bornholmske del af projektet, og der har været for overfladisk en vidensdeling fra andre DGI-projekter.

Når det drejer sig om respondenternes tilfredshed med egen indsats, er der stor forskel på svarene for de enkelte børnemålgrupper. Ideelt set skulle modelprojektet være et projekt for alle børn – også de fysisk handicappede børn og børn med indlæringsvanskeligheder. I praksis har vanskelighederne med at integrere disse grupper medført en erkendelse af, at denne gruppe stiller relativt store ressourcemæssige krav. Det har tilsyneladende medført, at man i flere lokalområder har gennemført projektet uden særlig blik for de sårbare børnemålgrupper. Dette fremgår dels af tekstsvarene og interviews, men også af svarene i tabel 14, hvor der er mindst tilfredshed med indsatsen overfor netop de mest ressourcekrævende børn og unge. Det fremgår også, at 34 pct. er i tvivl om indsatsen for de fysisk inaktive og 54 pct. omkring de fysisk handicappede. En enkelt respondent har ligeledes kommenteret, at evaluator ikke har haft tilstrækkeligt øje for handicapdelen. I forbindelse med besøg i samtlige lokalområder har netop partnernes individuelle og samlede indsats i forhold til integration af handicappede i modelprojektet været undersøgt. Resultaterne heraf fremkommer imidlertid først nu, hvorfor det kan være vanskeligt for de individuelle projektdeltagere at vide, hvordan det generelle billede omkring de handicappedes situation tager sig ud. Handicapdelen vil blive nærmere diskuteret i et selvstændigt afsnit.

6.12 BUBB-projektets forankringsmuligheder

I løbet af modelprojektets 3 årige varighed har projektdeltagerne på tværs af de syv lokalområder høstet en lang række forskelligartede erfaringer med at indgå i tværgående samarbejder. På spørgsmålet om, hvorvidt 'partnerskabet' vil fortsætte udover projektperioden bør det måske først præciseres, at man i nogle lokalområder tidligere har haft en eller anden form for samarbejde mellem skole og idrætsforening eller SFO og idrætsforening.

Det nye i modelprojektet har især været, at flere parter er blevet bragt sammen for at diskutere samarbejdsmuligheder, man har indgået i et projekt med ekstern fokusering på det, man gør, og man har fået mulighed for at fordele et økonomisk tilskud. Størst enighed om at ville fortsætte partnerskabet findes i Østerlars/Gudhjem, Rønne og Allinge/Sandvig (se diagram 4).

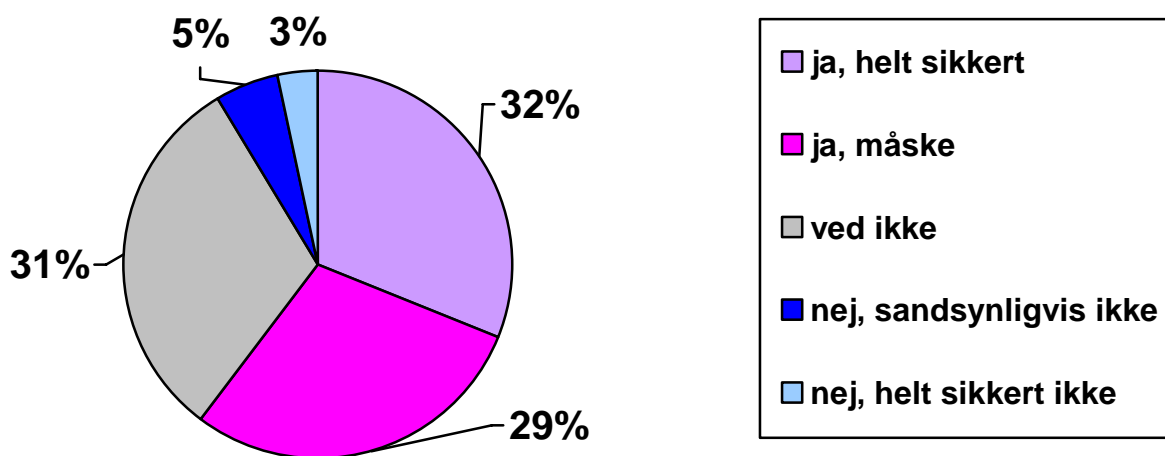
Størst uenighed eller splittelse bliver der udtrykt i Bodilsker og Svaneke, hvor man generelt er meget skeptiske eller kritiske overfor partnerskabets fremtid.

32 pct. af respondenterne svarer, at projektet helt sikkert vil fortsætte, mens 29 pct. svarer 'måske', 31 pct. er i tvivl, og 8 pct. svarer nej. På baggrund af processen med at skabe partnerskab inden for rammerne af modelprojektet er flere problemstillinger blevet tydeliggjorte.

I de områder, hvor der forudgående var tradition for tværgående samarbejde, er der umiddelbart større lyst til at videreføre partnerskabet. Imidlertid tegner der sig også et billede af, at man i Allinge/Sandvig, Klemensker og Østerlars/Gudhjem har øget samarbejdet mellem idrætsforening og skole/SFO.

I

Diagram 4. Vil Partnerskabet fortsætte efter projektperioden?

I flere andre lokalområder har modelprojektet trukket i retning af nye typer af samarbejder. Eksempelvis har Svaneke Skole indledt et samarbejde med en nærliggende børnehave omkring fælles legedage. Man har også på skolens foranledning etableret et foreningstilbud omkring kidsvolley, hvor elever fra 9. klasse har fungeret som trænere med støtte fra idrætslæreren. Overordnet set fungerer Svaneke Skoles initiativer dog primært i kraft af skolens prioriteringer og i mindre grad som følge af interesse fra foreningslivet.

I Rønne har modelprojektet ført til, at man i højere grad end tidligere har etableret samarbejde med andre SFO'ere. På tværs af de andre lokalområder er der ligeledes blevet skabt fornyet interesse for den fælles SFO-børnekulturdag på Galløkken i Rønne. Projektdeltagerne fremhæver i tekstsvarene udbyttet af den fælles deltagelse.

6.13 Positive og negative erfaringer i forbindelse med projektet

I tillæg til de foregående spørgsmål om deltagernes egne kompetencer og projektets indhold, processer og resultater, så har respondenterne ligeledes haft mulighed for at fremhæve særligt positive eller negative forhold ved modelprojektet.

De positive og negative erfaringer kan beskrives og forstås som to sider af samme sag og kategoriseres på mange forskellige måder. Ud fra de indkomne svar er følgende 4 niveauer blevet identificeret:

- Overordnede synspunkter på projektdeltagelsen
- Partnerskabsprocessen og forventninger til samarbejdspartnere
- Egen organisering og intern kommunikation
- Oplevelser af hvad projektdeltagelsen har betydet for børnene

I de nedenstående afsnit vil positive og negative erfaringer blive fremlagt indenfor hvert af de ovenstående temaer. Da det ikke er muligt at bringe samtlige kommentarer er det tilstræbt at illustrere en så bred svarvifte som muligt.

6.13.1 Overordnede synspunkter på projektdeltagelsen

Når det gælder de positive erfaringer med den overordnede projektdeltagelse, så giver størstedelen af de adspurgte udtryk for det positive i, at der er sat mere fokus på børn og unges fysiske aktivitet.

Blandt andet lyder en række af de positive kommentarer således:

- Flere er blevet bekendt med vigtigheden af daglig fysisk brug af kroppen.
- Fokus på bevægelse generelt.
- Fælles fokus på bevægelse generelt.
- Børn er kommet i gang med bevægelse.
- Det er dejligt, at der sættes fokus på børn og bevægelse.
- Det mest positive er, at det overhovedet har fundet sted.
- Samarbejdet mellem foreninger, skole og SFO har givet gode erfaringer om planlægning, proces og evaluering af idrætslige aktiviteter.

De negative erfaringer ved projektdeltagelsen vedrører i nogen grad projektets formål, økonomi, bekymringer om hvorvidt projekts succeskriterier kan indfries samt børns generelle sundhedstilstand:

- De økonomiske midler svarer ikke altid til ens drømme.
- Manglende økonomiske midler – ildsjæle gør det bestemt ikke alene.
- Evalueringmøder koster penge for skolen, det er forkert.
- Mangel på politisk bevågenhed.
- Manglende interesse hos politikere med stor indflydelse.
- Alt for mange børn er i dårlig form.
- Målgruppen børn/unge med handicap er ikke nået.
- Succeskriteriet med mere motion slår ikke godt nok igennem.
- At dette vigtige arbejde med folkesundheden er baseret på ildsjæle synes jeg er forkasteligt.
- Det har været vanskeligt at holde gryden i kog.
- For få synlige resultater.
- For meget et breddeprojekt frem for et projekt for de idrætssvage.
- Nogen steder på øen har man totalt lukket ørene for denne mulighed fordi det så igen ville koste nogen noget ekstra.
- Det ville have været en god ide at have haft en skabelon for evaluering af de enkelte projektdele. Således kunne erfaringer fra en projektdel bruges i andre projektdele. Hermed ville der også være et udgangspunkt for vidensdeling efter projektets afslutning.

6.13.2 Partnerskabsprocessen og forventninger til samarbejdspartnere

Når det gælder de positive og negative kommentarer til selve partnerskabsprocessen og de forventninger man har haft til hinanden i løbet af projektet, så samler kommentarerne sig primært om samarbejdspartnerne og i mindre grad om det at få et partnerskab til at fungere. Først til de positive erfaringer:

- Godt at så mange parter har samarbejdet om det.
- At vi sammen har valgt noget vi alle kan bruge, nemlig airtrack.
- Samarbejdet med Bulderhuset i Klemensker – samarbejdet mellem instruktør og SFO-personale ved Strabasserne (specialklasseaktivitet).
- Positivt at flere arbejder sammen om at opfylde fælles mål.
- Samarbejdet mellem skole, SFO og idrætsforening – at man kan bruge hinanden.
- Samarbejdet mellem institutioner og foreningslivet.
- Partnerne har hver deres kompetencer, som undervejs i forløbene er bragt i spil.

- At SFO'en har kunnet tilbyde pædagogiske kurser/foredrag til lederne fra Østerlars Boldklub – positivt samarbejde med ØB.
- Det er blevet nemmere at kontakte samarbejdspartnere.
- Forsøg på samarbejde mellem skole og klubber.
- Øget samarbejde lokalt omkring fysisk aktivitet.
- Større og bedre netværk på Bornholm imellem SFO – DGI – skoler.

Der er forholdsvis mange negative erfaringer og størstedelen handler om at én part ser kritisk på en eller flere eksterne parter. I den anledning har enkelte skoler og SFO'er også rettet et kritisk blik på forældresamarbejdet:

- Forældres manglende deltagelse.
- BUBB-projektet er båret af idrætsfolk. Idræt er en god ting, men kan tangere enøjet fokus på denne form for bevægelse.
- Jeg mister gnisten når ting tager uforholdsmæssigt lang tid.
- Intet reelt samarbejde mellem skole, SFO og forening. Næsten ingen 'døre' åbnet mellemskole, SFO og forening åbnet og intet reelt udkom af projektet for børnene.
- At opleve pædagoger der fandt det grænseoverskridende at være så tæt med andre (hvordan trøster de et barn der er totalt ulykkelig, hvis de ikke kan holde ud at have dem tæt på?)
- Samarbejdet mellem parterne har ikke været godt nok.
- Involvering af idrætsinstruktørerne og problem med engagement.
- Mangler idrætsforeningerne. Klubbernes manglende evne til at samarbejdet indbyrdes.
- At nogle voksne helt vælger tilbuddet fra og ikke mener tværfagligt samarbejde er vejen frem.
- Klubbernes manglende evne til at sætte nye aktiviteter i gang.
- Manglende engagement fra skoler og SFO'er.
- Idrætsforeningerne mindre aktive end forventet, skønt de skal rekruttere medlemmer blandt de idrætssvage, når årgangene bliver mindre.
- Mangel på opbakning (og tid?) og interesse fra alt for mange idrætsforeninger.
- Foreningernes manglende deltagelse.
- Manglende interesse fra foreningerne.
- Problemer med at samle pædagoger og instruktører, da tidspunkt kan være svært at finde.
- Stor forskel mellem de betalte og de frivilliges engagement.
- Mange skoler ville være med i begyndelsen da pengene skulle søges, få holdt ved.
- Mange idrætsforeninger "glemte" deres del af opgaven. Sikkert i mængden af alt det andet de skal lave.

6.13.3 Projektdeltagelsens betydning for egen organisation og egen kunnen

I forbindelse med projektdeltagelsen har man på forskellig måde oplevet, at de nye samarbejdsrelationer og det ændrede eller forstærkede fokus har ført til forandringer internt i foreningen, skolen eller SFO'en. Selvom kommentarerne er meget korte, handler de positive kommentarer især om, hvordan deltagelsen har givet dem mulighed for kursusdeltagelse og ny inspiration, som efterfølgende har ført til forandret adfærd hos børn og voksne.

Positive erfaringer:

- Nogle pædagoger/voksne har oplevet at involvering kan gøre en forskel.
- At se en engageret personalegruppe der har sat sig for at gennemføre et judoprojekt og se det lykkedes for dem.
- Legekursen har jeg også brugt i min børnegymnastiktræning.
- Pædagogerne er blevet mere aktive.
- At vi sætter fokus på et emne og reflekterer over det.
- Egen bevidstgørelse om hvad vi gør, for at få børn til at bevæge sig mere.
- At skolen har fået legepatrulje.
- Iderigdom hos voksne er vokset.
- Mødet med Gerlev Legepark gav os en masse viden og lyst som fik sat skub i alle de tiltag som er sket på vores sted.
- Legekursus fra Gerlev. Jeg lærte mange gode og sjove lege.
- Kurset resulterede i, at vi på skolen fik gang i aktive legefrikvarterer, hvor en voksen satte lege/aktiviteter i gang.

Ligesom projektdeltagelsen har ført til positive forandringer mht. egen organisation, så er der modsat også høstet nogle negative erfaringer. Disse handler i nogen grad om hvordan manglende kollegialt engagement kan have en drænende effekt på lysten til at iværksætte aktiviteter. Der nævnes også i nogen grad, hvordan manglende kontinuitet og prioritering af ressourcer kan spille ind.

Negative erfaringer:

- Kollegaerne på skolen var lang tid om at virke engageret i legeprojektet. De vidste knap nok hvad vi lavede i starten.
- At skabe netværk i lokalforening er meget tidskrævende og baseret på frivilligt arbejde.
- Det er personbestemt hvor meget aktivitet der er.
- Problemer med afsætning af ressourcer af tid til mødeaktivitet
- Svært at få samarbejdet til at glide med skiftende kollegaer.
- Der var ikke så mange på lærerværelset som gik ind i det pga. de ikke fik tid for det.

- At nogle voksne helt vælger tilbuddet fra og ikke mener at tværfagligt samarbejde er vejen frem.
- Ville gerne have at flere kollegaer havde deltaget i skolesammenhænge.

6.13.4 Projektdeltagelsens betydning for etableringen af aktiviteter

De positive erfaringer i forhold til etableringen af aktiviteter hænger ifølge respondenterne især sammen med besøget fra Gerlev Legepark, lånemulighederne af DGI traileren og etableringen af lege/aktivitetskasser:

- Sjov inspirerende aktivitetskasse.
- Trailer med grej.
- BUBB-trailerens har haft stor interesse.
- Realistiske planer om etablering af ny skolegård for de mindste elever på skolen.
- Årlig skoleidrætsdag.
- Besøg fra instruktør fra Gerlev Legepark.
- At nogle områder har fået nogle nye aktiviteter i gang ved hjælp af nye rekvisitter via projektet.
- Ny inspiration.
- Vi gjorde os den erfaring, at forløb hvor bevægelsen var i centrum, hvor der ingen konkurrence var, og hvor natur/ udeliv kombineredes med aktiviteter havde den største succes i.f.t. at aktivere en ellers inaktiv børnemålgruppe.

Der er kun få negative erfaringer som knytter sig til etableringen af aktiviteter:

- De fleste, der var på kurset, har ikke brugt deres nye viden til noget.
- Økonomi til nye legeredskaber. I en skole er det ofte undervisningsmaterialer der prioriteres højest.

6.13.5 Projektdeltagelsens betydning for børnene

Der findes udelukkende positive kommentarer når det gælder den betydning projektdeltagelsen har haft for børnene. Der er stor enighed om, at projektet har skabt såvel glæde som bevægelsesglæde:

- Oplevelsen af det engagement børnene viser ved den ugentlige samling, uanset deres forkundskab til idræt og uanset deres fysiske formåen.
- Inaktive /forsigtige børn som gik rundt for sig selv i frikvartererne kom pludselig ud i skolegården og var med til at lege.
- Børns glæde ved at få tilbudt alternative aktiviteter.
- Børns glæde - at være sammen med børnene – det giver også mig mulighed for at lære.

- Børns loyalitet.
- Flere børn har fået mere alsidige tilbud om bevægelse.
- Færre konflikter i frikvartererne.
- Mobning minimeret.
- At opleve børns succes ved at gøre noget de ikke vidste de kunne.
- At høre den dreng der blev nr. to give pigen der blev nr. et sin respekt samt at se hendes overraskelse over at finde den kraft i sig selv.
- Både lærere og elever er blevet engagerede.
- Det har fået børn som ikke altid leger, i gang med at lege. Det har betydet at de har fået flere venner.
- Børn er kommet i gang med bevægelse.
- De små elever har stor gavn af de stores initiativer i frikvartererne.
- De store elever lærer meget af at instruere de små elever.
- Børnene tager ideerne op og selv arbejder med dem.
- Se børn lege og smile, fordi de rører sig mere.
- Har fået nogle elever med, som ellers bare ville køre hjem.
- At opleve glade og forventningsfulde børn.
- At se SFO-rollerne kæmpe mod hinanden med respekt og omsorg.

6.14 Opsamling på spørgeskemaundersøgelserne og interviews

Spørgeskemaundersøgelserne blandt projektdeltagerne viser, at ca. 100 personer har været involveret i modelprojektet. I projektets 3-årige levetid har der været et fald i antallet af personer som har stået for den praktiske aktivitetsformidling. Til gengæld har der været en mindre stigning i antallet af personer som har løst administrative opgaver.

På tværs af organisatoriske tilhørsforhold og funktioner i projekter er der enighed om at formidlernes vigtigste rolle består i at formidle bevægelsesglæde, stimulere børnenes motoriske udvikling og lære børnene nye aktiviteter. Respondenterne har, i prioriteret rækkefølge, svaret at det vigtigste for børnene er, at de bliver motorisk bedre, udvikler deres fysiske formåen, lærer at tage hensyn til andre og fungere i en gruppe, opbygger sociale relationer og endelig, at børn leger godt sammen og har det sjovt.

32 aktive formidlere har deltaget i kursustilbud i forbindelse med modelprojektet og der er bred enighed blandt kursisterne om, at man har opnået idrætsfaglige kvalifikationer, og at man har fået brugbare redskaber til daglige arbejder med børn og unge.

I løbet af projektperioden har man i lokalområderne gennemsnitligt holdt 2 formelle og 3 uformelle møder. På baggrund af den lave mødefrekvens har 2 ud af 3 projektdeltagerne karakteriseret samarbejdet som mindre tæt eller slet ikke tæt. Partnerskabsprocessen har kun medført en ubetydelig forandring af dette forhold, hvor der ser ud til at være sket en mindre polarisering, således at nogle ser forholdet som mere tæt, mens andre har betegnet det som slet ikke tæt. Tætheden i samarbejdet mellem idrætsforening og kommune ser ud til at have udviklet sig i negativ retning. Kvaliteten af projektet svarede tætheden mellem SFO og idrætsforening er den mindst tætte. Generelt er det sådan, at de som mener, at der har været stor, eller meget stor, tæthed i samarbejdet, også mener, at kvaliteten er meget tilfredsstillende. De mest interessante resultater er, at der i løbet af projektet er blevet større tilfredshed med kvaliteten af samarbejdet mellem SFO og idrætsforening blandt de, der i første runde fandt samarbejdet 'tilfredsstillende'. Til gengæld er tilfredsheden faldet signifikant, når det gælder kvaliteten i samarbejdet mellem idrætsforening og skole.

Kvaliteten i samarbejdet mellem idrætsforening og kommune er ligeledes faldet signifikant, og det er især personer fra foreningslivet som utilfredse med kommunens opbakning.

På baggrund af interviews kan det konkluderes, at lokalområderne generelt har anvendt en inklusionsstrategi, hvor ideen har været at udvikle aktiviteter for alle for derigennem at lokke og integrere de mindst aktive. Som det eneste område har Klemensker lavet aktiviteter for en større gruppe børn med indlæringsvanskeligheder eller handicaps. Mere end halvdelen af respondenterne mener modelprojektet har bidraget positivt i forhold til at øge udsatte børns deltagelse i fysisk aktivitet. Der er ingen respondenter, der mener det har haft en negativ effekt på aktivitetsniveau og trivsel. Til gengæld er der en del tvivl og usikkerhed om hvorvidt man har nået målgruppen af idrætssvage børn. Svarene om projektets effekter viser tillige, at man er mest kritisk overfor samarbejdet om de svageste børnemålgrupper, hvor henholdsvis 30 og 23 pct. har svaret, at foreningers og institutioners/skolers samarbejde om fysisk aktivitet for handicappede og fysisk inaktive børn har været 'mindre' eller 'meget utilfredsstillende'.

Der er generelt stor tilfredshed med DGI's generelle (idræt i al almindelighed) og specifikke (BUBB)indsats på Bornholm, hvorimod man forholder sig betydeligt mere kritiske overfor kommunens generelle og specifikke indsats. Det påpeges at kommunen generelt har været for utydelige, og i for høj grad har undladt at markere sig og prioritere børns fysiske aktivitet i institution, skole og foreningslivet.

7 Bilag 1 – Beskrivelse af Modelprojekt BUBB og evalueringen

Modelprojektets vision og formål er beskrevet i den oprindelige projektansøgning således:

”Visionen er at skole, fritidsinstitution og foreningsliv udvikles, så der skabes en mere aktiv børne- og ungdomskultur, hvor motion og bevægelse er en naturlig del af hverdagen for flere børn og unge.”

Formålene med projektet er beskrevet i forhold til 7 delområder:

1. Bidrage til udvikling af en skole, hvor læringsparathed og læringsmiljøet er optimalt
2. Bidrage til et fritidsinstitutionstilbud, der underbygger en styrkelse af børnenes sociale kompetencer og psykisk velbefindende og læringsparathed.
3. Bidrage til foreningslivets udvikling af nye tiltrækkende aktivitetstyper og organiseringsmåder, der tiltaler børn og unge.
4. Fremme interessen for at tage del i ledergerningen i foreningerne hos de unge
5. Sætte fokus på de bornholmske naturressourcer og infrastrukturelle styrker som et potentiale for en styrket bevægelseskultur
6. Skabe den gode historie på Bornholm, hvor de bornholmske ressourcer og styrker er i fokus og bruges som afsæt for en kulturforandring
7. Bidrage til en øget livskvalitet og identitetsdannelse, som bredt rækker ud over et sundhedsmæssigt og kulturelt perspektiv.

Disse mål ønskes opnået ved at

- opbygge et partnerskab mellem Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og Bornholms Regionskommune med sigte på
- at nytænke idræt og fysisk aktivitet indenfor skole, fritidsinstitution og forening.

Projektets målgruppe er alle skolesøgende børn og unge i Bornholms Regionskommune, herunder elever i specialklasser og –skoler.

- med særlig fokus på de inaktive, der ikke deltager i foreningsidrætten.

Projektet gennemføres i tre faser:

1. Opstartsfase hvor der lokalt udvikles og etableres forsøgsmodeller.
2. Gennemførelsesfase hvor samarbejde etableres og ideer udvikles og afprøves.
3. Formidlingsfase.

Formålet med projektet skal opnås ved et samarbejde mellem skole, fritidsinstitution og foreninger i 7-9 lokale områder om udvikling og afprøvning af nye ideer og kvalificering af de involverede voksne.

Nedenfor er projektideen sammenfattet i en oversigt.

Partnerskab mellem Bornholms Regionskommune og DGI om mere og bedre idræt og fysisk aktivitet for skolesøgende børn på Bornholm

- Udvikling af gode samarbejdsrelationer mellem en offentlig og en frivillig organisation
- Give inspiration til de 7 – 9 lokale partnerskaber gennem fire faser: Analysefase, inspirationsfase, udviklingsfase og projektmodningsfase

Partnerskab mellem skoler, fritidsinstitutioner og foreninger om nye og bedre aktiviteter og aktivitetsmuligheder

- **NYE IDEER OG AKTIVITETER:** Nye aktiviteter implementeres i skolegården, på fritidsinstitutionens legeplads og i foreningernes rum med særlig sigte på at engagere børn og unge, der ellers ikke ville være motiveret for motion og bevægelse (delmål 1).
- **SAMARBEJDE:** Styrke og udvikle samspillet mellem skole, fritidsinstitution og foreningsliv (delmål 2)
 - Etablering af netværk mellem de tre aktører
 - Fælles rum for idéudvikling
 - Inddragelse af foreningerne som ressource i skole og fritidsinstitution (delmål 6)
- **BEDRE LÆRERE, PÆDAGOGER, LEDERE OG INSTRUKTØRER:** Opkvalificering og uddannelse til at være igangsætter og inspiratorer til lege i skolegården, på legepladsen og på sportspladsen (delmål 3).
- **UDVIKLING AF UNDERVISNINGEN:** Fysisk aktivitet og bevægelse implementeres mere og bedre i læseplanen (delmål 4), fx ved
 - flere idrætstimer
 - eller tilførelse af bevægelses- og aktivitetselementer i den øvrige undervisning

- **BEDRE FYSISKE RAMMER OG FACILITETER:** Bedre rammer / miljø for fysisk udfoldelse for børn i lokalområdet og erfaringer med andre rum og bevægelsesarenaer i nærmiljøet (herunder medtænkes tilgængeligheden for fysisk handicappede) (delmål 5)
- **UDVIKLING AF FORENINGEN:** Foreningerne støttes i modtagelsen af børnene efter skoletid (delmål 7)
- **INVOLVERING AF UNGE SOM IGANGSÆTTERE:** De ældste unge stimuleres til at tage ansvar for hinanden, og voksne styrkes i rollen som mentor for de unge (delmål 8).

Mere og bedre fysisk aktivitet og bevægelse som en naturlig del af hverdagen for flere børn

Større sundhed, velbefindende, livskvalitet, læringsparathed og social kompetence

Udbredelse og forankring af erfaringerne

- Forankring af den udviklede samarbejdsmodel efter forsøgsprojektets udfasning
- Udbredelse af erfaringerne til hele kommunen

Referencer

- Eilbert, Kay W (2003): A community Health Partnership Model: Using Organizational Theory to Strengthen Collaborative Public Health Practice. A dissertation submitted to The Faculty of The School of Public Health and Health Services of the George Washington University.
- Hjære, Mette (2005) Partnerskaber – på vej mod en ny samarbejdskultur?, Center for Frivilligt Socialt Arbejde, Odense.
- Israel, Barbara A., Schulz, Amy J, Parker, Edith, A & Becker, Adam (1998): Review of Community-based research: Assessing Partnership Approaches to Improve Public Health, *Annu. Rev. Public Health* 1998, 19:173-202.
- Osborne, Stephen P. (ed.) (2000): *Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective*, London: Routledge.